

Asukkaiden osallisuus virkistysalueiden kehittämisessä

– Konsepteja Kariston aluekehitykseen

Outi Wright 2022

Asukkaiden osallisuus virkistysalueiden kehittämisessä

– Konsepteja Kariston aluekehitykseen

Citizen participation in developing public spaces

– Concepts for Karisto regional development

LAB Ammattikorkeakoulu
Muotoiluinstituutti
Muotoilija (AMK)
Kokemus- ja palvelumuotoilu
Kevät 2022

Outi Wright
Opinnäytetyö 84 sivua

LAB University of Applied Sciences
Institute of Design and fine arts
Bachelor of Culture and Arts
Experience and service design
Spring 2022

Outi Wright
Bachelor's thesis 84 pages

Ohjaaja:

Sara Ikävalko
Lehtori
LAB Ammattikorkeakoulu
Muotoiluinstituutti

Yhteistyössä:

Lahden kaupunki

Opponentti:

Iiris Setianto

Outi Wright / outi.wright@hotmail.fi

+358 50 35 97 428

Tiivistelmä

Opinnäytetyö painottui kaupunkimuotoiluun. Kariston asuinalueetta tarkasteltiin asukkaiden arjen ja vapaa-ajanvieton toimintojen kautta. Työ tehtiin yhteistyössä Lahden kaupungin kanssa ja se keskittyi Kariston asuinalueen mahdollisuuksiin huomioida asukkaiden tarpeita kaupunkitilassa. Kariston asukkaat olivat nostaneet huolenaiheeksi nuorten huomioimisen alueen toiminnoissa. Kohtaamisen, virkistymisen ja omatoimisen tekemisen paikat puuttuivat asuinalueelta.

Suunnitteluvaiheessa pureuduttiin näihin tarpeisiin ja nostettiin esiin myös käyttäjätutkimuksessa nousseita arvoja, kuten rauhallisuus, luontoarvot ja yhteisöllisyys. Työn taustoitukseksi toimivat kaupunkimuotoilun julkaisut, Kariston alueen suunnittelumateriaali ja Lahden kaupungin keräämä asukastieto. Alueelle tehtiin myös toinen opinnäytetyö, joka käsittelee alueen nuoria ja oleskelua. Ajankohtaista käyttäjätietoa kerättiin etnografisella otteella havainnoiden alueen toimintoja. Alueen nuorista ei saatu tietoa tällä menetelmällä, joten suunnittelu kohdistui yleisesti alueella liikkuviin ja virkistyviin. Havaintojen pohjalta koos-

tettiin suunnitteluideoita, joihin haettiin kommentointia digitaalisen näyttelyn avulla.

Lopputuloksena syntyi konsepteja, jotka keskittyvät alueen vahvuuksiin virkistysalueena. Kariston uimarannan ja Kivipuronpuiston virkistysalueita monipuolistettiin yhteisöllisillä ja konkreettisilla ratkaisuilla. Konseptit ovat helposti toteutettavia ja rakentavat viihtyisää, yhteisöllistä ja käytettävää asuinalueita. Yhtenä työn tavoitteena oli myös toimia vuoropuhelun jatkeena alueen asukkaiden ja kaupungintoimijoiden välillä ja tuoda keskusteluun uusia näkökulmia.

Avainsanat:

*kaupunkimuotoilu,
kaupunkisuunnittelu,
julkiset kaupunkitilat,
aluekehitys,
osallisuus*

Abstract

This thesis is based on urban design. The work was a collaboration with Lahti city. The focus was on the Karisto region and the perspective was to represent the regional potential. The area needed support with leisure time as a part of urban space. A regional concern was that there wasn't enough public space for younger citizens to have independent leisure time and activities together. This was the main reason to make this thesis on the Karisto region.

At the design stage these concerns were important to take into consideration. Lahti city guidelines of urban planning, urban design publications and previously gathered information of the Karisto region gave deeper knowledge of the area and its citizens. There were also values regarding the area and the use of public spaces. These came out of information which was collected from citizens. Peacefulness, natural values and community were important to underline while creating ideas for everyday life. There was also another thesis which focused more on local youth and placemaking. On this thesis the Karisto region was observed through leisure time activities and how they take place in urban spaces. Updated information

for this thesis was collected with ethnographical methods by observing the area. The ideation stage was based on these observations of the area. Comments were gathered with a digital exhibition from the Karisto locals.

The presented concepts support the strengths of activity and leisure time in Karisto. Through these concepts the Karisto beach area and the park of Kivipuro are given more versatility in activities. The proposals are concrete, easy to implement and support the local community. One aim of this thesis was to be a continuation of dialogue in the Karisto region with locals and Lahti city authorities. At the same time, steps forward with developing public spaces for all.

Keywords:

*urban design,
urban planning,
urban space,
regional development,
citizen participation*

Sisällys

1. Johdanto 8	2. Ihmisten kaupunki 12	3. Katsaus Kariston alueelle 20
1.1 Työn taustoitus _____ 9	2.1 Ihmisen näkökulma kaupunkisuunnittelussa _____13	3.1 Kariston identiteetti ja rakentuminen 21
1.2 Työn rajautuminen _____10	2.2 Osallisuuden ja vaikuttamisen tasot _____15	3.2 Osallisuus Kariston aluekehityksessä 23
	2.3 Verkostomaisen kaupungin mahdollisuudet ja haasteet __18	3.3 Vuorovaikutus aluekehityksessä _____25
		3.4 Karisto kaavoituksen kohteena _____26
		3.5 Alueellisten palveluiden määrittäminen _____28
		3.6 Virkistymismahdollisuudet Karistossa _____29
4. Tiedonkeruu alueella 31	5. Käyttäjätutkimus 37	6. Suunnittelun osuus 46
4.1 Havainnointi työkaluna _____32	5.1 Asukastiedon keräämisen metodit _____38	6.1 Kariston uimaranta, nykytila _____47
4.2 Havainnointitavat _____34	5.2 Suunnittelun lähtökohdat, suunnitteluajurit _____39	6.2 Kivipuronpuisto, nykytila _____49
4.3 Havainnoitavan alueen määrittäminen _____35	5.3 Vuorovaikutteinen näyttely 44	6.3 Konsepti ja aluejako _____51
7. Päätelmät 65	Lähteet _____71	
7.1 Prosessi _____66	Liitteet _____78	
7.2 Lopputulos _____68		
7.3 Jatkoideat _____69		

1. Johdanto

1.1 Työn taustoitus

1.2 Työn rajautuminen

1.1 Työn taustoitus

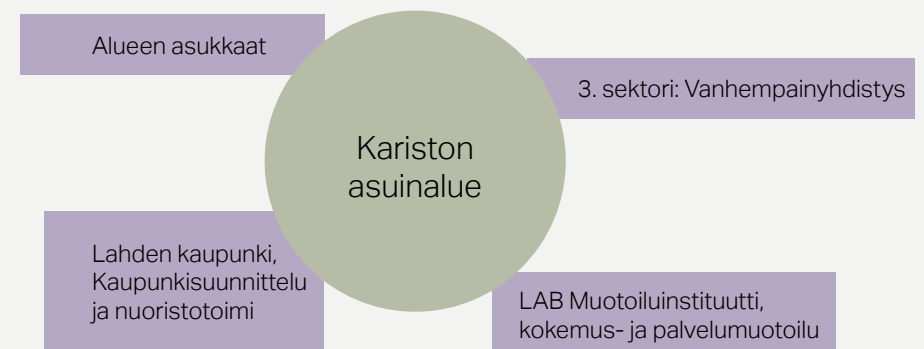
Viime vuosien myrskyisät tapahtumat vaikuttavat globaalisti ja koskevat meitä kaikkia myös paikallisella tasolla. Globaali pandemia on vaikuttanut ihmisten tilan tarpeeseen ja saanut monet näkemään asuinympäristöt uusin silmin. Vapaa-ajanvieton rajoittaminen ja harrastusten siirtyminen lähiympäristöihin ovat omalta osaltaan syventäneet ihmisten luontosuhdetta. Ulkoilun suosion noustessa viherympäristöjen käytettävyys ja saavutettavuus ovat korostuneet. Voidaan nähdä, että kaupunkiympäristöissä tärkeäksi kysymykseksi nousee ihmisten suhde luontoon ja miten se tulee huomioida tulevaisuuden suunnittelussa ja rakentamisessa (Lahdemäki-Pekkinen & Vataja 2020). Tarvitsemme uusia, monimuotoisia ja kestäviä ratkaisuja sekä erilaisia tapoja tuottaa näitä asuinalueille.

Lahden kaupungille kestävän kehityksen teema on keskeinen ja Lahti on pyrkinyt kohti hiilineutraaliutta. Vuonna 2021 Lahti sai kunnian toimia Euroopan ympäristöpääkaupunkina. Lahti on tullut tunnetuksi rosoisena ja karuna, jopa betonisena kaupunkina. Rakennetun ympäristön ja luonnon välisestä yhteydestä syntyy kuitenkin Lahdelle ominainen ympäristö. Asukkaille rakkaimmat kohteet ovat usein kulttuurihistoriallisesti arvokkaita, mutta rakennettujen ympäristöjen lisäksi viher- ja virkistysalueiden arvo on tunnistettu. Osallisuudella on myös oma roolinsa ja nähdään, että ympäristökaupunkia suunnitellaan ja toteutetaan yhdessä. (Lahden kaupunki 2022a, 3-5).

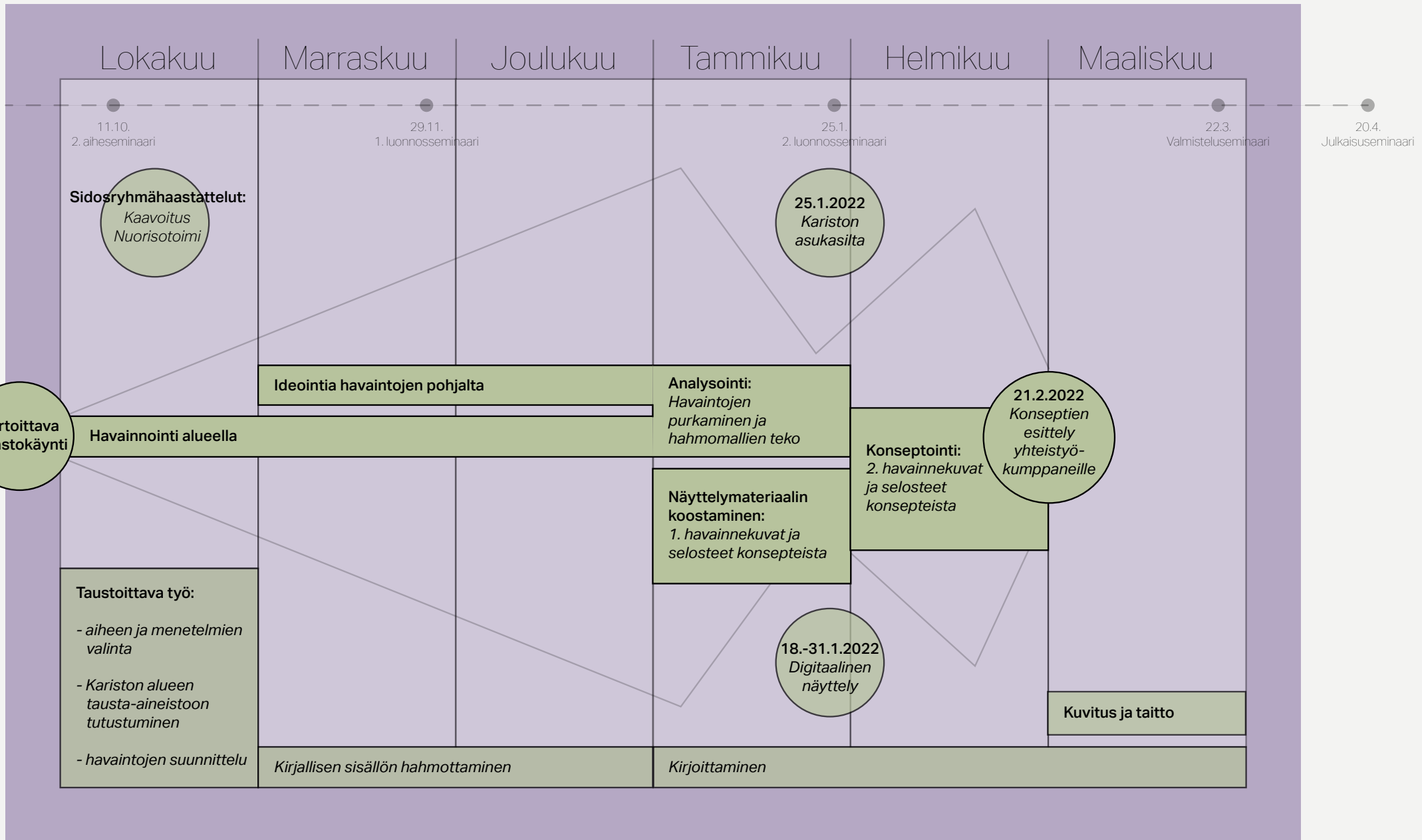
1.2 Työn rajautuminen

Opinnäytetyön lähtökohta oli laaja. Kariston aluetta tarkasteltiin kaupunkimuotoilun lähtökohdista ja tavoitteena oli nähdä alue holistisena kokonaisuutena. Varsinaisen toimeksiantajan puuttuessa työ voidaan nähdä LAB ammattikorkeakoulun vastineena Kariston vanhempainyhdistyksen yhteydenottoon aluekehityksen käynnistämiseksi. Kariston alue on vuosien saatossa kasvanut voimakkaasti ja alueella asuu runsaasti lapsiperheitä. Viime vuosina alueella on noussut ajankohtaiseksi omaehtoinen harrastaminen, varsinkin alueen nuorten keskuudessa. Julkisia sisätiloja alueella ei juurikaan ole käytössä, joten kokoontuminen ja harrastaminen tapahtuvat ulkotiloissa. Opinnäytetyö rajautui Kariston vapaa-ajan ja virkistymisen paikkoihin nuorten näkökulmasta. Samaa aihealuetta lähdettiin käsittelemään myös toisessa kaupunkimuotoilun opinnäytetyössä, joten yhteistyötä tehtiin paikoitellen tiedonhankinnan ja suunnittelun vaiheissa. Omalla kohdallani nuorten kohderyhmä osoitautui kuitenkin liian haastavaksi, joten lähdin keräämään ymmärrystä laajemmin Kariston virkistys- ja vapaa-ajanvietonpaikoista.

Asukkaiden lisäksi kommentointia haettiin Lahden kaupungin nuorisotoimelta ja alueen kaavoittajilta (kuvio 1). Eri sidosryhmien kuulemisella on ollut merkittävä osa työssä. Näkökulmia on rikastettu havainnoimalla aluetta ja sen toimintoja lokakuusta joulukuuhun (kuvio 2). Asuinalueella kaavarunkotyö on käynnissä ja alueelle tullaan kaavoittamaan lisää asumista, virkistysalueita sekä paikkoja uusille palveluille. Tämän vuoksi alueen toimintojen tarkastelu on ajankohtaista asukkaiden näkökulmasta. Työn keskeisin tavoite on tuoda asukkaiden arki ja osallisuus näkyväksi. Opinnäytetyö on jatkoa aluekehityksen vuoropuhelulle ja se pyrkii antamaan uutta näkökulmaa asukkaiden tarpeista ja toiveista, joita asumisen alueelle asetetaan.

Kuvio 1: Kariston alueen sidosryhmät. Wright 2022.

Kuvio 2: Aikataulu. Wright 2022.

2. Ihmisten kaupunki

- 2.1 Ihmisen näkökulma kaupunkisuunnittelussa
- 2.2 Osallisuuden ja vaikuttamisen tasot
- 2.3 Verkostomaisen kaupungin mahdollisuudet ja haasteet

Kuva 1: Kaupunkikuva, Wright 2022.

2.1 Ihmisen näkökulma kaupunkisuunnittelussa

Kaupunkisuunnittelussa kantavana voimana on ollut alusta asti sosiaalinen kestävyys, eli kuinka tuottaa ihmiselle hyvää ympäristöä. Teollistumisen myötä alettiin ratkaisemaan tietoisesti kaupunkiasumisen ongelmia, jotka ensisijaisesti liittyivät turvallisuuteen ja terveellisuuteen. Kaupunkisuunnittelussa ovat vaihdelleet erilaiset ihanteet puutarhakaupungeista funktionaaliseen kaupunkisuunnitteluun, joista jälkimmäinen painottaa asumisen toiminnallisuutta ja toimintojen erottelua. Tämä on ohjannut kaupunkien suunnittelua rationaaliseen ja standardoituun suuntaan. (Jarva 2021).

Gehl (2018, 3) tuo esille sitä kuinka kaupunkisuunnittelussa ihmisten näkökulma on jäänyt vuosikymmeniksi sivurooliin. Suunnittelussa huomio on kohdistunut liiaksi kasvavaan autoliikenteeseen ja samalla on laiminlyöty kaupunkitilaa sekä sen merkitystä asukkaiden kohtaamispaikkana. Markkinat ja suunnittelutrendit ovat siirtäneet suunnittelun painopistettä julkisista tiloista yksittäisiin rakennuksiin.

2000-luvulla olemme jo siinä pisteessä, että suurin osa maailman väestöstä asuu kaupungeissa. Kasvu on kiihtyvää, joten huomiota tulee kiinnittää asukkaiden tarpeiden huomiointiin. Ihmislähtöisessä kaupunkisuunnittelussa kannustetaan kokonaisvaltaisen ympäristön luomiseen, jossa kaupunki näyttäytyy elävänä ja tuellisena.

1960-luvulta lähtien kaupungistumisen megatrendi ja rakennemuutokset ovat vauhdittaneet asunnontuotantoa kasvukeskuksiin ja sen reunamille. Lähiörakentamisen myötä ovat nousseet esiin varjopuolet, kuten toiminnallinen yksipuolisuus, hahmoton kaupunkitila ja monotoninen rakentamistapa. Funktionaalisia kaupunkiteorioita onkin alusta asti kritisoitu. Rinnalle on haluttu tuoda vaihtoehtoinen ajatus elävästä kaupungista, jossa toimintoja sekoitetaan ja jalankulkua edistetään. Suomessa onkin esitetty ajatuksia tiiviistä, kaupunkimaisesta miljööstä. Tämä tiivis kaupunkitila tarjoaisi palveluita, mielenkiintoisia kävelyreittejä ja ohjaisi ihmisiä kohtaamaan. (Jarva 2021).

Vuonna 2000 voimaan tulleessa maankäyttö- ja rakennuslaissa huomioitiin kestävän kehityksen edistämistä monelta eri kannalta: ekologisesti, taloudellisesti, sosiaalisesti ja kulttuurillisesti. Lisäksi vahvistettiin entisestään kaavoitukseen liittyvää vuorovaikutusta, joka oli tunnistettu olennaiseksi elementiksi kaupunkien kestävän kehityksen tavoittelussa. (Jarva 2021). Näin myös asukkaat ja yhteisöt pääsevät osallisiksi kestävien kaupunkiympäristöjen rakentamiseen.

”Tämän lain tavoitteena on järjestää alueiden käyttö ja rakentaminen niin, että siinä luodaan edellytykset hyvälle elinympäristölle sekä edistetään ekologisesti, taloudellisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävästä kehitystä.

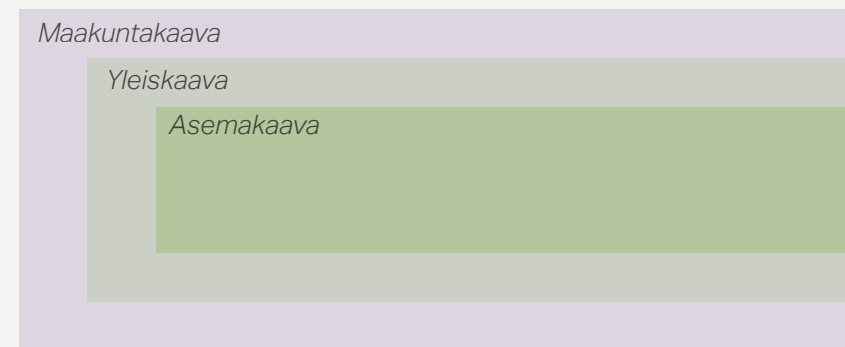
Tavoitteena on myös turvata jokaisen osallistumismahdollisuus asioiden valmisteluun, suunnittelun laatu ja vuorovaikutteisuus, asiantuntemuksen monipuolisuus sekä avoin tiedottaminen käsiteltävinä olevissa asioissa.”

(Maankäyttö- ja rakennuslaki 132/1999, 1 §)

2.2 Osallisuuden ja vaikuttamisen tasot

Alueiden suunnittelu, käyttö, kaavoitus ja rakentaminen ovat maankäyttö- ja rakennuslain alaisia. Maankäytön kaavoilla yhteiskunta ohjaa sekä kaupunkien rakentamista että suunnittelua. Kaavajärjestelmä on hierarkkinen, ja kaavatasoja on kolme: maakuntakaava, yleiskaava ja asemakaava (kuvio 3). Ylempi kaavataso ohjaa alemman asteen kaavoja. (Jalkanen ym. 2017, 70-71). Kaavatyötä tehdään varsin laaja-alaisesti kaupungin asiantuntijoiden kesken. Jokainen kaavoitusprosessi kulkee läpi tietyt vaiheet (kuvio 4), joissa kaavan kuulutusta seuraa selvitykset, osallisten kuuntelu ja kaupunginvaltuuston hyväksyntä ennen kuin kaava on lainvoimainen (Saari 2019).

Vanni (2021) huomauttaakin kaupunkimuotoilun projektien olevan usein laajoja ja systeemisiä kokonaisuuksia. Kaupunkikehittämisessä osallisia voi olla useita ja niihin voivat kuulua esimerkiksi kaupunkilaiset ja asukkaat, yritykset, toimijat ja järjestöt, eri alojen asiantuntijat ja kaupungin sisäiset tahot kuten kaupunkiympäristön suunnittelijat. Jalkanen ym. (2017, 78) arvioivat useiden eri tahojen intressien ja tavoitteiden korostavan yhteistyön merkitystä kaupunkisuunnittelussa. Sen lisäksi, että varhainen ja monipuolinen näkökulmien esiintuominen suunnittelussa ja päätöksenteossa rakentaa osapuolten välistä luottamusta, niin se myös sitouttaa osapuolia alueen kehittämiseen.

Kuvio 3: Kaavajärjestelmän kolme kaavatasoa. Wright 2022. (Mukailtu Jalkanen ym. 2017, 71)

1. Aloitusvaihe

Kaava tulee vireille ja siitä laaditaan osallistumis- ja arviointisuunnitelma, josta voi antaa palautetta.

2. Luonnosvaihe

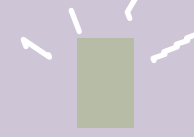
Alueelle tehdään tarvittavat selvitykset ja arviointi. Osallisten kanssa neuvotellaan. Laaditaan kaavaluonnos tai -luonnoksia, joista voi kertoa mielipiteensä.

3. Ehdotusvaihe

Laaditaan ehdotus valitun kaavaluonnoksen pohjalta. Ehdotusta käsitellään ja kaava asetetaan nähtäville. Siitä on mahdollista jättää muistutus.

4. Hyväksymisvaihe

Kaupunginhallitus käsittelee kaavaehdotusta, muistutuksia ja vastineita. Kaava hyväksytään, mutta senkin jälkeen osallisilla on valitusoikeus.

5. Voimaantulo

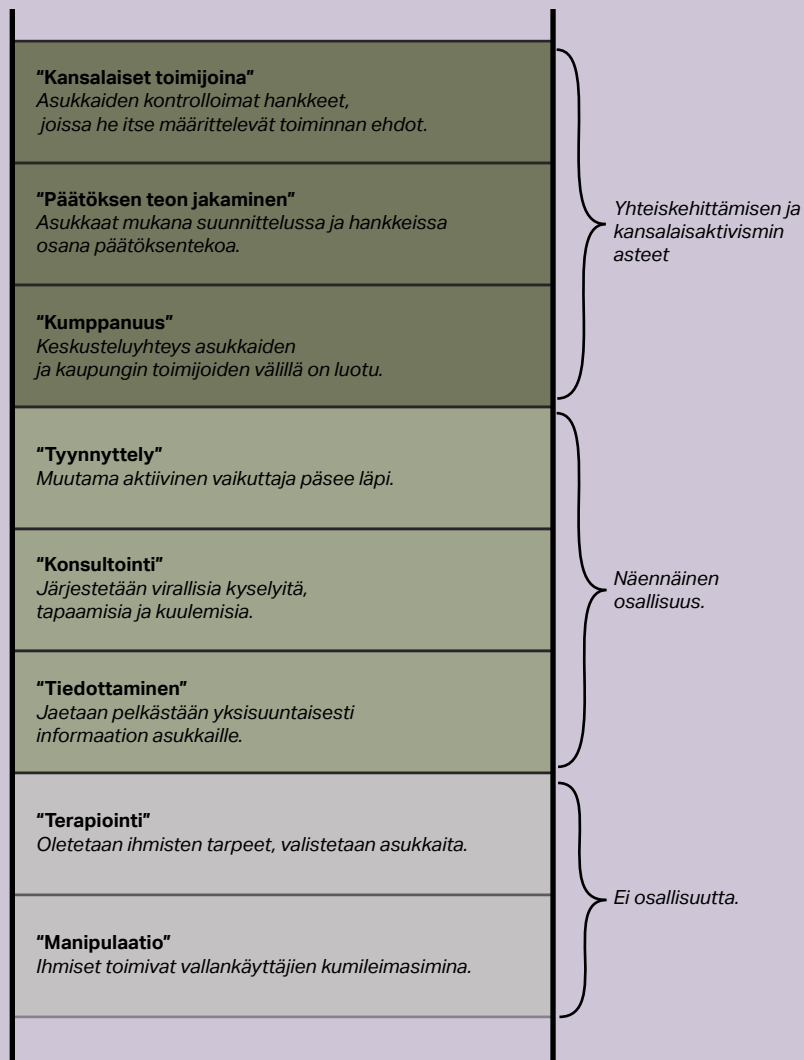
Kaava vahvistuu, ja se kuulutetaan lainvoimaiseksi.

Kuvio 4. Kaavatyön eri vaiheet ja osallistuminen. Wright 2022. (Mukailtu Saari H. 2019)

Kaavatyön alussa laaditaan myös osallistumis- ja arviointisuunnitelma (OAS), jonka avulla tiedotetaan ja kuvataan kaavan kohdetta, lähtökohtia ja tavoitteita. Siinä käydään läpi myös vaihtoehtoja ja arvioidaan kaavan vaikutuksia. Samalla se kertoo osallisille kaavan valmistelun etenemisestä, kuka voi osallistua siihen ja millä tavoin. Osallisilla on mahdollisuus ottaa kantaa kaavoitustyöhön kolmessa eri vaiheessa:

- kertoa mielipiteensä osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta
- arvioida kaavaluonnoksia
- tehdä muistutus kaavaehdotuksesta.

Osalliset koostuvat erilaisista ryhmistä, joiden asema tai osallistumisen tavat poikkeavat toisistaan. Kaikissa tapauksissa kaavan valmisteluun ja mielipiteen ilmaisuun on oltava mahdollisuus. (Jalkanen ym. 2017, 79).

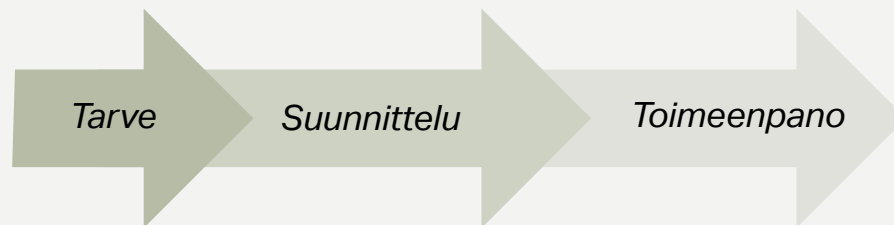
Kuvio 5: Osallisuuden asteikko. Wright 2022. (Mukailtu Arnstein S. 1969)

2000-luvulla edustuksellisen demokratian rinnalle on noussut myös uusia tapoja vaikuttaa kaupunkien kehittämiseen ja osallistua päätöksentekoon. Perinteisessä kaupunkisuunnittelussa erityisesti kaavoituksen osalta vuorovaikutuksen rooli on kasvanut ja suunnittelu on muuttunut entistä avoimemmaksi. Asukkaat ja sidosryhmät nähdään yhä etenevissä määrin vastuullisina osallistujina. (Jalkanen ym. 2017, 67). Myös kaupunkitutkimuksessa koetaan, että kaupungit ja kaupunkimaiset alueet kehittyvät yhä voimakkaammin kaavoitusjärjestelmän ulkopuolisin toimin. Helsingin kaupungin designpääkaupunkivuosi 2012 on entisestään kirkastanut aktiivisten kaupunkilaisten asemaa. Kaupunkikehityksessä voidaan nähdä kaupunkilaiset palvelujen käyttäjinä ja tämän pohjalta muotoilla arkisia elinoloja kaupungeissa. (Mäenpää & Faehnle 2021, 31).

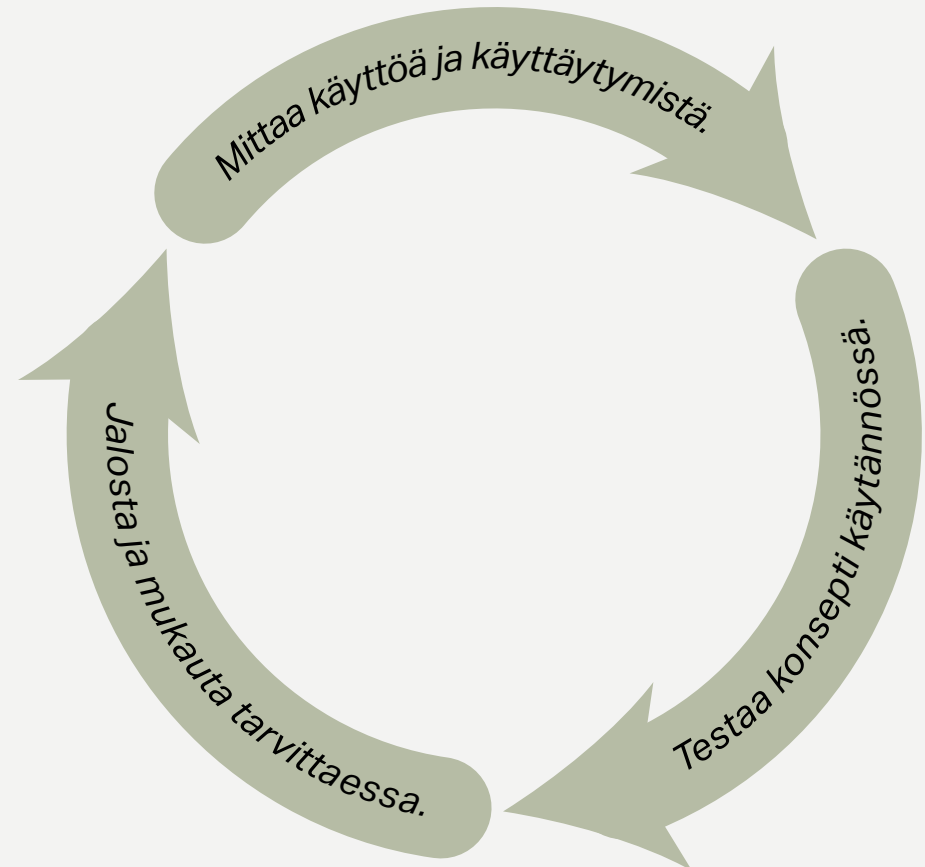
Kettunen (2002, 23) näkeekin vaikuttamisessa useita eri tasoja, jotka ulottuvat heikoista muodoista vahvoihin. Osallistumisen rooli kasvaa, kun kuntalaisten kannanotot vahvistuvat suhteessa virallisiin kunnallisiin toimijoihin. Käytännössä jokaisen kunnan ja paikallisyhteisön on löydettävä oma ratkaisunsa täältä "Arnsteinin tikapuina" tunnetulta osallisuuden asteikolta (kuvio 5).

2.3 Verkostomaisen kaupungin mahdollisuudet ja haasteet

Kaupunkimuotoilussa tähdätään holistiseen kokonaisuuden tarkasteluun, joka toimii yli eri toimialojen ja sillojen. Verratessa kaupunkimuotoilua perinteiseen suunnitteluprosessiin, on prosesseissa nähtävissä selkeitä eroavaisuuksia. Perinteisen suunnittelun eteneminen suoraan tarpeesta toteutukseen (kuvio 6) eroaa muotoiluajatteluun pohjaavasta kaupunkimuotoilusta, jossa kehittäminen kulkee syklisesti, testauksen kautta hio- tumpaan toteutukseen (kuvio 7). Kehityskuvio on paljon organaisempi ja joustavampi.

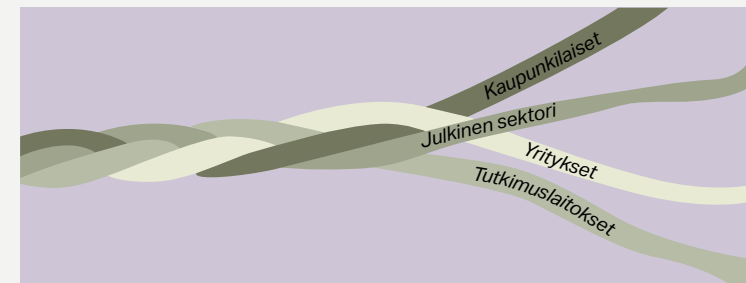
Kuvio 6: Perinteisen kaupunkisuunnittelun kuvio. Wright 2022. (Mukailtu Westmark E. 2017)

Kuvio 7: Kaupunkimuotoilun kuvio. Wright 2022. (Mukailtu Westmark E. 2017)

Nykyisissä talouden ja tuotannon oloissa voidaan nähdä kaupunkien hyvinvoinnin syntyvän uusista tuotteista tai palveluista, jotka syntyvät paikallisen tiedon ja toiminnan kietoutuessa yhteen. Tämä edellyttää, että perinteisten instituutioiden rajoja ja toimintatapoja tulisi avata esimerkiksi käyttäjälähtöisen tuotekehittelyn kautta. Usein innovaatiot syntyvät organisaatorajat ylittyvästä toiminnasta, jolloin kuluttajat ovat mukana prosessissa ja vuorovaikutusta on eri toimijoiden kesken. Paikallisen kansalaistoiminnan osallisuutta kaupunkikehittämiseen on kutsuttu käsitteellä ”neloskierre” (Kuvio 8). Tämä kuvaa tilannetta, jossa kaupunkilaiset toimivat yhteistyössä julkisen sektorin, yritysten ja tutkimuslaitosten kanssa. Haasteena nähdään kuitenkin se, miten kansalaisyhteiskunta käytännössä valjastetaan innovaatiokumppaniksi. On houkuttelevaa nähdä mahdollisuus vastata uusiin tarpeisiin ja synnyttää arkielämän innovaatioita, mutta toisaalta osa kaupunkiaktiivismin kentästä pakenee kaikenlaisia kehittämishankkeita, koska ne itsessään etsivät vaihtoehtoja maailmaa. Käyttäjälähtöisyyden korostaminen merkitsee kuitenkin kaupunkiaktiivisille mahdollisuutta tulla vakavasti otettavaksi osapuoleksi erilaisissa kaupunkihankkeissa. (Mäenpää & Faehnle 2021. 28-29).

Vanni (2021) näkee osallistamisen tärkeänä kaupunkimuutolissa, sillä sen kautta tavoitetaan paljon hyvää osaksi kaupunkikehitystä. Osallistamisen kautta varmistetaan, että ratkaistava ongelma on oikea ja lopputulos on tarpeenmukainen käyttäjille. Resurssien valossa tämä voi merkitä säästöjä, kun valitukset vähenevät ja prosessit nopeutuvat. Osallisuutta voidaan käyttää työkaluna myös muutokseen sitouttaessa ja asenteiden muuttamisessa, jolloin saadaan aikaan osallisuuden kokemusta, sosiaalista kestävyttä ja tuetaan yhteisöllisyyttä. Parhaimmillaan synnytetään omistajuuden tunne käyttäjissä ja yhteisöissä, joka mahdollistaa kestävänsä lopputuloksen. Vuorovaikutuksella saadaan aikaan molemminpuolista ymmärrystä ja odotusten hallintaa. Samalla tuodaan moniäänisyyttä suunnitteluun, sillä aktiivisten kaupunkilaisten osallistamisen lisäksi on tärkeää tavoittaa myös hiljaiset ryhmät. Kaiken kaikkiaan kaupunkilaiset voidaan nähdä oman kaupunkinsa kokemusasiantuntijoina.

Kuvio 8: Neloskierre, jossa kaupunkilaiset, julkinen sektori, yritykset ja tutkimuslaitokset toimivat yhteistyössä. Wright 2022.

3. Katsaus Kariston alueelle

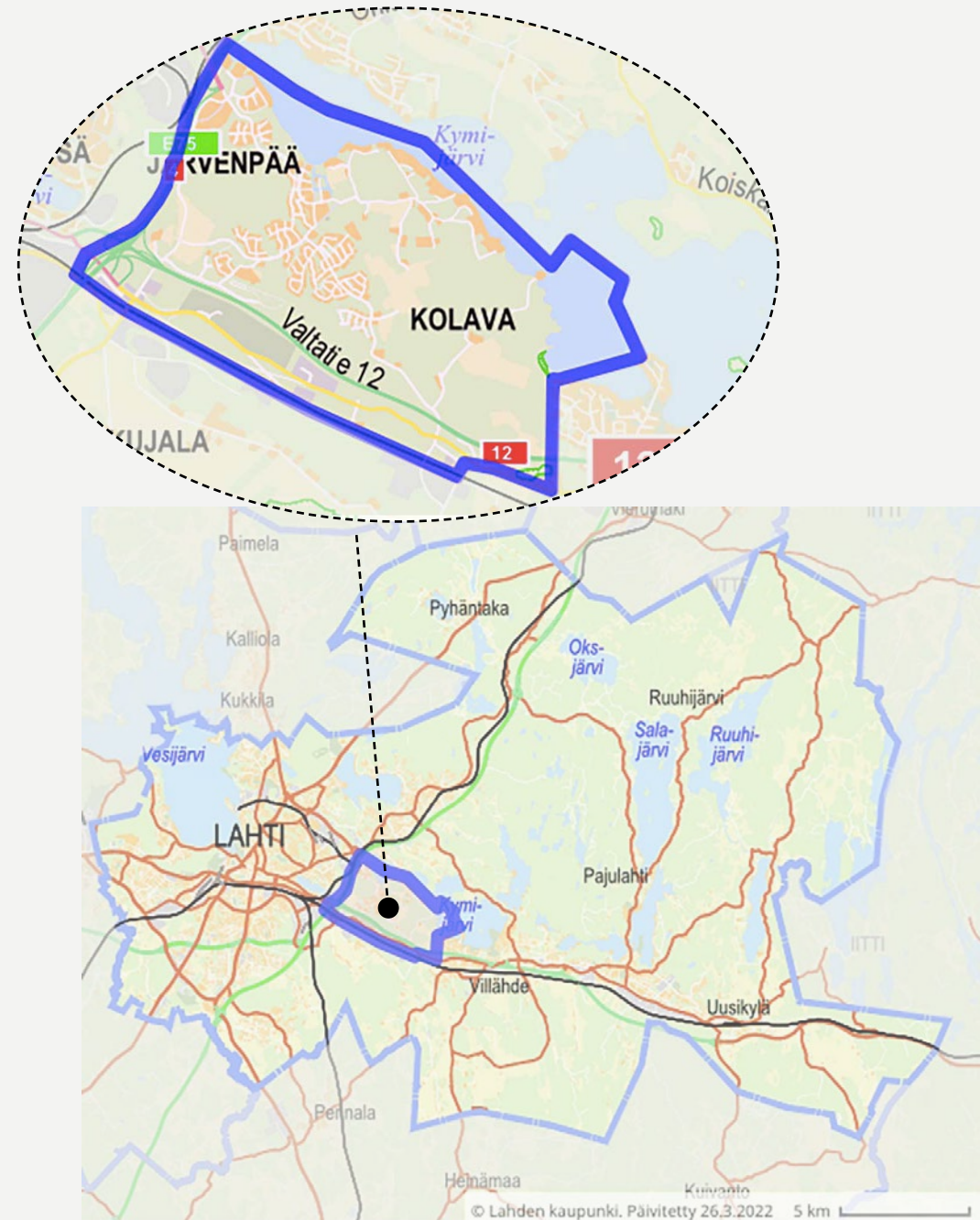
- 3.1 Kariston identiteetti
ja rakentuminen
- 3.2 Osallisuus Kariston
aluekehityksessä
- 3.3 Vuorovaikutus aluekehityksessä
- 3.4 Karisto kaavoituksen kohteena
- 3.5 Alueellisten palveluiden
määrittäminen
- 3.6 Virkistymismahdollisuudet
Karistossa

Kuva 2: Kariston asuinalueita. Wright 2022.

3.1 Kariston identiteetti ja rakentuminen

Lahden itäisellä puolella sijaitsee Järvenpään alue, johon Karisto osana kuuluu. Se on yleiskaavassa Y-202 kaavoitettu asuinalue (kuva 3). Kariston aluetta on rakennettu asuinalue kerrallaan jo yli 15 vuoden ajan Lahden itäiseen osaan, Kymijärven rantaan. Tänä päivänä Kariston asuinalue on noin 2850 asukkaan puukaupunkikylä. Rakentamisen alku liittyi vahvasti oikoradan rakentamiseen, joka liitti Lahtea entisestään pääkaupunkiseudun talousalueeseen nopeamman junayhteyden myötä. Tämä näkyi siinä, että tontteja markkinoitiin voimakkaasti Lahden kaupungin rajojen ulkopuolelle. Hurjimmissa visioissa Karistossa olisi asunut jopa 10 000 asukasta. Nämä visiot ovat kuitenkin ajan mittaan muuttuneet. Nykyisin Karisto nähdään niin asukkaiden kuin kaavoituksen näkökulmasta pientalovaltaisena ja sellaisena sen halutaan säilyvän jatkossakin. (Airas & Saari 2020).

Kuva 3: Kariston asuinalue. Wright 2022. (Karttopohja Lahden kaupunki)

Kuva 4: Moderni puukaupunki, pihanäkymä (Puustudio, Oulun yliopisto 2002, 118.)

Alkuvaiheen tiivis rakentaminen pohjasi Moderni puukaupunki - mallin ideaaliin, jonka nähtiin olevan hyvä pohja pikkukaupunkimaiselle yhteisöllisyydelle (Airas & Saari 2020). "Moderni puukaupunki" oli vuonna 1997 alkanut Oulun yliopiston arkkitehtuurin osaston valtakunnallinen hanke, jonka tavoitteena oli ympäri Suomen rakentaa viihtyisiä ja korkealaatuiseen lähiympäristöön tähtäviä puutaloalueita (Karjalainen, 2002, 132).

Modernin puukaupunki - ihanteiden mukaisesti Kariston alueen suunnittelussa otettiin huomioon laadukas ja viihtyisä ympäristö sekä ihmisläheisyys. Suunnittelun alkuvaiheessa tehtiin myös kriittinen havainto siitä, että aluesuunnittelussa ja -markkinoilta puuttuivat pienta-

loalueet, joissa on otettu huomioon moninaiset katutilat, asumisratkaisut ja viherympäristöt. Julkisten tilojen hierarkia koettiin olevan kateissa silloisessa suunnittelussa. Tässä perinteisessä hyvän kaupunkisuunnittelun periaatteessa korostuvat julkisen tilan selkeys. Samalla korostuvat liikkumisen elämyksellisyys ja liikkujan turvallisuutta. Alueella liikkuvan kokemusmaailmassa tämä tarkoittaa sitä, että julkiset, puolijulkiset ja yksityiset tilat hahmottuvat selkeinä ja mielenkiintoisina. Samalla määrittyy julkisessa tilassa tapahtuva satunnainen kohtaaminen, kokoontumisen paikat ja yksinolon paikat. Näiden paikkojen selkeä määrittäminen tukee yhteisöllisyyden syntyä alueella. (Ilveskorpi ym. 2007, 7).

3.2 Osallisuus Kariston aluekehityksessä

Asukaslähtöisyys ja yhteisöllisyys ovat olleet alusta asti Kariston suunnittelussa mukana. Asukasyhteistyötä pyrittiin aktivoimaan heti alueen rakentamisen alkuvaiheista, mutta ymmärrettiin myös se, että yhteisöllisyys syntyisi alueelle ajan kuluessa. Järvenpään aloitusalueiden tontit vietiin tekniseen lautakuntaan ja kuulutettu ennen kaavoitustyön jatkamista. Näin tavoitettiin muutamia kymmeniä kiinnostuneita perheitä. Kommentoitu kaavaehdotus vietiin kaupunginvaltuuston hyväksyttäväksi. Tämä oli yksi konkreettinen mahdollisuus vaikuttaa alueen suunnitteluun. Vuoropuhelusta huolimatta asemakaavaan ei tullut merkittäviä muutoksia. Nähtiin, että voimakas tuotteistus alueen markkinointivaiheessa oli saanut asukkaat ostamaan "alueen teeman". (Ilveskorpi ym. 2007, 20-21).

Vuorovaikutusta alueen rakentumisen aikana on tuettu monin eri keinoin. Suunnittelijoiden ja asukkaiden yhteistyöhön alueella panostettiin muun muassa tuomalla voimakkaasti esille (henkilöittämällä aluetta) alueen projektipäällikkö-kaavoitusarkkitehtiä. Tekemällä henkilö näkyväksi pyrittiin yhteydenotto tekemään mahdollisimman helpoksi. Kariston syntyä ja suunnittelua seurattiin myös Lahden lehdistössä tiiviisti. Yhtenä markkinointikeinona Karistossa oli myös tavanomaista vapaampi pientalorakentamisen mahdollisuus. Näiden tavoitteena oli synnyttää avoin neuvotteluyhteys asukkaiden ja viranomaisien välille. Karistossa luotiin suunnittelu- ja rakennusvaiheessa yhteisö myös osittain kotisivujen avulla, jossa pääsi selville mm. yhteishankinnoista, työmaiden vartioinnista, asukaskokouksista, rakennuspiirrustuksista ja -valvonnasta, työkalujen kierrätyksestä, asukasyhdistyksen perustamisesta. (Ilveskorpi ym. 2007, 22).

Vuonna 2002 laadittiin projektisuunnitelma, jossa oli kerättyä tiiviin ja matalan suunnittelun periaatteita, perinteisten puutarhakaupunkien kirjallisuutta ja ympäristöpsykologian tutkimustuloksia. Järvenpään alueen aloituskorttelia pidettiin kokeilualustana, jossa kokeiltiin pienempiä tontteja. Haluttiin selvittää, kuinka Lahdessa asukkaat suhtautuvat pienempään tonttikokoon ja onnistuisiko valmistaloihin perustuvarakentaminen näille pienemmille tonteille. Vastapainona rakentajille annettiin enemmän esteettisiä vapauksia. Totuttuja normeja siis haluttiin alusta asti kyseenalaistaa pohtimalla ratkaisuja yhdessä eri toimialojen kesken ja ottamalla myös tulevat asukkaat mukaan yhteisten tilaisuuksien kautta. Lähtökohtaisesti on pyritty sujuvan teknisen ylläpidon rinnalle nostamaan ympäristön viihtyisyys. Rakennettu ympäristö voisi itsessään toimia virkistysalueena. Yhdessä ideoiden on pohdittu kortteliaukioiden ja lähipuistojen käyttöä, mutta alkuvaiheessa tätä ei vielä pidetty ajankohtaisena, kun katuelämä ei vielä ollut löytänyt muotoaan. (Ilveskorpi ym. 2007, 8-9, 15-16).

Ensimmäisen asukaskokouksen teemat tuntuvat tänäkin päivänä oleellisilta: yleiset aukiot ja niiden käyttö, leikkikenttien elinkaari ja omatoimiset leikkipaikat tai "leikittävät" taideteokset (kuva 5). Ranta-alueen suunnitelmissa mielenkiintoa herättävät uimaranta, venepaikat, rantasauna ja laituri. Näiden lisäksi alueen tulevat liikuntapaikat kiinnostivat, mutta kadut ja lähiaukiot eivät tuntuneet yhtä tärkeiltä. (Ilveskorpi ym. 2007, 23-24).

Kuva 5: Ehdotuksia kortteliaukioille. (Mukailtu Ilveskorpi ym. 2007, 57)

3.3 Vuorovaikutus aluekehityksessä

Kariston alueella aivan kuten muissakin Lahden kaupunginosissa pyydetään osallisten näkemyksiä ajankohtaisiin kehittämiskohteisiin. Lahden uusin osallisuuden malli, osallistava budjetointi, antaa asukkaille mahdollisuuden päästä mukaan suunnittelemaan ja päättämään taloutta koskevista asioista. Tavoitteena on syventää lähidemokratiaa ja kehittää entistä vahvempia yhteisöjä. Osallistava budjetointi tähtää myös tekemään julkishallinnon budjetoinnista oikeudenmukaisempaa ja tehokkaampaa. Malli etenee kolmessa eri vaiheessa: ideointi, yhteiskehittäminen ja äänestys. Vuonna 2022 äänestyksen perusteella toteutukseen menee reilusti suurempi määrä asukasideoita kuin edellisvuonna, yhteensä 33 hanketta. Rahaa näille hankkeille on varattu 200 000 euroa. Vuonna 2021 ideoita äänesti lähes 4% lahtelaisista. Osallistavan budjetoinnin avulla pyritään tavoittamaan entistä enemmän lapsia ja nuoria osaksi kaupunkikehittämistä. (Lahden kaupunki 2022a).

Vuorovaikutustyön kautta asukkaat pääsevät suunnittelemaan kaupunkia ja sen palveluita yhdessä eri toimijoiden kanssa. Kariston aluesuunnitteluun liittyen viimeisimpänä

on kerätty asukkaiden ajatuksia ja toiveita avoimen, verkossa toteutetun karttakyselyn avulla huhtikuussa 2020. Tämän karttapohjaisen kyselyn avulla muodostettiin tasapainoista käsitystä sen hetkisistä alueeseen liittyvistä toiveista ja tarpeista. Tietoa ja näkemyksiä käytettiin alueen kaavoitustyön tukena. (Airas & Saari 2020).

Karttakyselyiden lisäksi alueiden ajankohtaisista asioista kuullaan muun muassa verkossa pidettävissä asukasiloissa. Tilaisuuksien sisältö vaihtelee alueen sen hetkisen tilanteen mukaan, joten läpikäytävinä voivat olla kaavaehdotukset ja -suunnitelmat, mahdolliset tilannekatsaukset ja tehdyt selvitykset alueelle. Asukasillat mahdollistavat myös keskustelun aluesuunnittelijoiden, toimijoiden ja asukkaiden välillä. Viimeisin asukasilta koskien Kariston kaavarunkotyötä pidettiin vuoden 2022 alussa. (Lahden kaupunki 2022b). Tämän hetkinen kaavarunkotyö koskee Karistonmäen kaavarungon tarkistamista (398 A-2841), jossa kaavarunko ohjaa alueen monipuolista kehittymistä ja toimii asemakaavoituksen pohjana. (Lahden kaupunki 2022c).

3.4 Karisto kaavoituksen kohteena

Airas (2022) huomauttaa Kariston kaavatyön alkavan kaavarungon tarkastamisella niiltä osin kuin se ei ole vielä toteutunut (kuva 6). Nykyinen Kymijärven huvilaranta muutetaan asemakaavalla ympärivuotisen asumisen piiriin ja uusille asuinalueille selvitetään virkistykseen osoitettavat alueet. Kaavarunkotyössä määritellään alueelle tulevaa infrastruktuuria (katu-, vesi- ja viemäriverkostoja). Samalla määrittyvät asuminen, rakennettavat alueet, puistot ja alueen käyttötarkoitukset ja rakenne. Kaavarunkoluonnosta on mahdollista kuulla ja kommentoida vuoden 2022 aikana. Tarkemmassa asemakaavatyössä määritellään katualueiden tilat, korttelit ja tontit sekä yleinen rakentamisen tapa. Samoin palveluille tehdään aluevarauksia. Suunnitelmissa Karisto tulee olemaan jatkossakin puurakentamisen ja asumisen alue.

A	ASUINRAKENNUSTEN KORTTELIALUE	Y	YLEISTEN RAKENNUSTEN KORTTELIALUE
P	PALVELUJEN JA HALLINNON ALUE	E	ERITYISALUE
V	VIRKISTYSALUE		KAAVARUNKOALUEEN RAJA

Kuva 6: Kaavarungon tarkastustyö 2021-2022. Airas 2022.

Maisema-arkkitehti Silvast´n (2022) mukaan kaavarunko-työssä huomioidaan tarkasti myös maiseman lähtökohdat (kuva 7). Kariston alueella on huomioitu virkistymisen paikat ja uusien ulkoilureittien kulkua mietitään. Kaupunginosapuistoksi on merkitty Kymijärven ranta-alue sekä alueen pienemmät puistot: Sorsapuisto, Purjepuisto ja Kivipuronpuisto. Nämä muodostavat virksitysmaastojen osalta "Kariston helmen" myös tulevaisuudessa. Alueella on myös tärkeitä luonnonydinalueita ja näitä suojaavia suojavyöhykkeitä, jotka luovat alueelle tärkeitä viheryhteyksiä.

Kaavoitusarkkitehti Helin (2022) arvelee rakentamisen lähtevän alkuun vuonna 2023 kaavan ollessa valmis. Karistonmäen rakentumiseen kokonaisuudessaan menee ainakin vuoteen 2030 ja ylikin, eli kokonaisuudessaan alueen rakentuminen kestää pitkään kuten kaupunkisuunnittelussa usein käy. Alue siis rakentuu aikanaan, mutta arkipäivän ratkaisujen suunnittelu vie oman aikansa. Pohdittavaa riittää, kuten miten ja missä alueella virkistytään? Missä ihmiset kohtaavat? Miten osoittaa paremmin näitä paikkoja? Toteuttamisen lisäksi tulee huomioida huolto ja ylläpito. Nämä kaikki ovat arjen toimivuuden kannalta oleellisia asioita.

LÄHIVIRKISTYSVYÖHYKE

■ Kaupunginosapuisto

■ Lähivirkistykseen varattu alue

■ Vesistö

||||| Salpausselkä

ULKOILU- JA LUONTOVYÖHYKE

■ Ulkoilun kannalta merkittävä metsäalue

■ Luontoarvoiltaan merkittävä alue

↔ Virkistysreitti, puuttuva yhteys

●●●● Virkistysreitti

■ Alueleikkipuisto

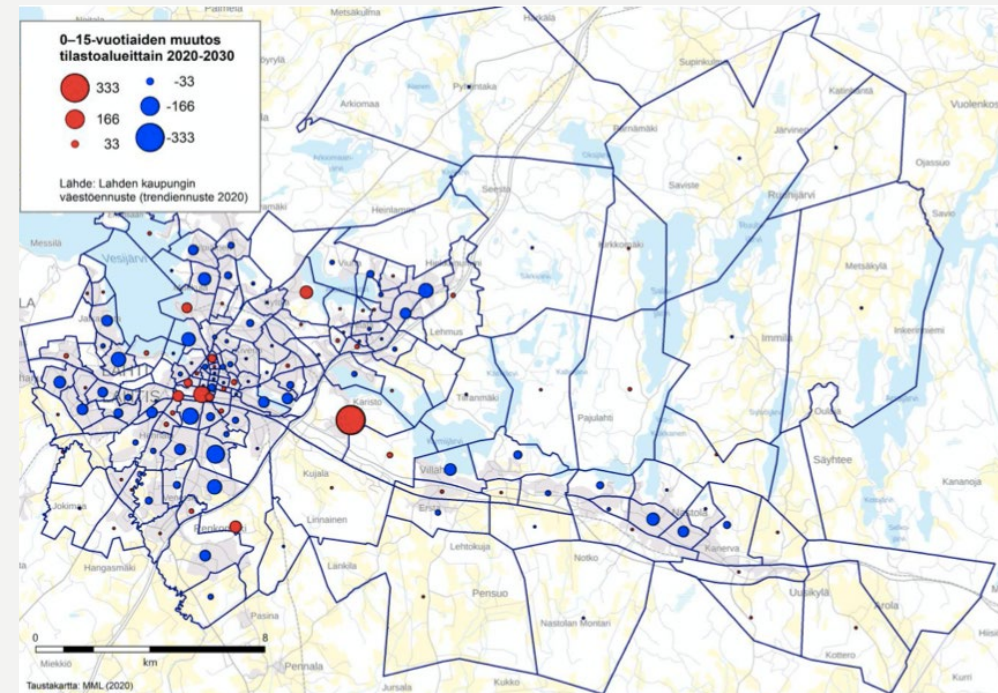
Kuva 7: Virkistysalueverkoston yleissuunnitelma. Silvast 2022.

3.5 Alueellisten palveluiden määrittäminen

Karistossa on nähtävissä, että yleistä nuoremman väestörakenteen vuoksi alueen peruspalvelut ovat ylikuormitettuja tällaisenaan. Lahden suunta -strategiatyö tunnistaa kaupungin kehittymisen suuntia väestöennusteen pohjalta. Aluevarauksilla kaupunki mahdollistaa voimakkaan kasvun vaihtoehdon (vuosittainen kasvu 2500 asukasta tai 2%) vuoteen 2030 mennessä. Alueita kuitenkin suunnitellaan toteutettavaksi maltillisen kasvun (vuosittain 1200 asukasta tai 1%) ja trendiennusteen (n. 0,3% kasvu vuodessa) mukaan. Palveluverkko mitoitetaan trendin mukaiselle kasvulle, jotta vältetään liian suurilta investoinneilta.

Palveluverkko on sidottu yleiskaavaan, jotta hahmotetaan tavoitteellista ja toteutunutta väestönkasvua sekä voidaan reagoida siihen joustavasti. Vuoteen 2030 mennessä trendiennusteen mukaisesti lasten ja nuorten palvelukysyntä tulee kasvamaan voimakkaimmin Karistossa, Kytölässä, Niemessä, Keskustassa sekä Renkomäessä uudella Aikamatkan alueella (kuva 8). (Lahden kaupunki 2021).

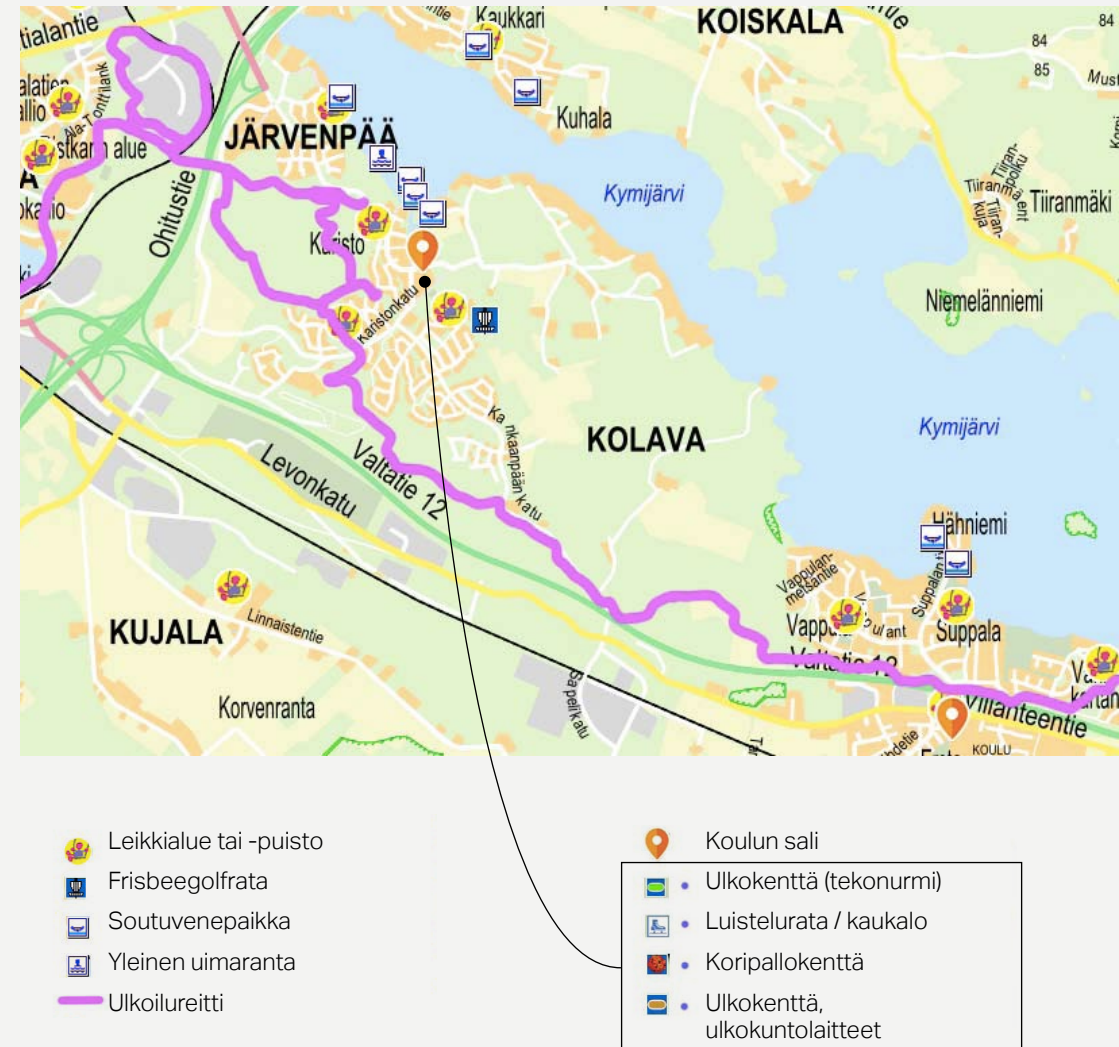
On nähtävä, että tasainen väestön kasvu ja alueen suhteellisen nuori ikäjakauma takaavat palveluiden käytön myös jatkossa. Alueen kaavatyön jatkuessa osoitetaan paikkoja siis myös uusille mahdollisille aluevarauksille. (Airas, Saari 2020).

Kuva 8: Palvelukysyntä nuorten ja lasten osalta kasvaa vain harvoilla alueilla Lahdessa. Lahden kaupunki 2021.

3.6 Virkistymismahdollisuudet Karistossa

Nykyisellään Kariston asuinalueelta löytyy leikkialueita, Kymijärven rannalta uimaranta ja soutuvenepaikkoja. Harrastustoimintaan on käytettävissä ulkokenttiä. Lisäksi alueen läpi kulkee ulkoilureitistö (kuva 9). Asuinalueita halkoo lähivirkistysalue, joka käsittää luonnonmukaiset viherialueet rakennettujen alueiden läheisyydessä. Lisäksi myös laajat, rakennetut puistot, jotka ovat tarkoitettu ulkoiluun, virkistäytymiseen ja luonnon kokemiseen. Nykytilan kuvauksessa kerrotaan alueella olevan toiminnallisesti tärkeä metsäinen mäki, Pitkänkallionmäki, sekä Salpausselän jyrkkä pohjoisrinne, jotka ovat arvokkaita luontokohteita ja pesimälinnustoalueita. Myös alueen varhaiskasvatuksessa käytetään hyödyksi lähimetsää. Kaupunkisuunnittelun ohjeistuksen mukaisesti tuleekin ottaa huomioon luontoympäristön merkitys lapsille ja luonnon monimuotoisuus. (Lahden kaupunki a). Muita hyvän ympäristön suunnittelussa huomioitavia asioita ovat elinympäristön viihtyisyys ja turvallisuus sekä palveluiden saavutettavuus kestäväillä kulkutavoilla, kuten kävellen tai pyöräillen. (Lahden kaupunki b).

Kuva 9: Kariston virkistysmahdollisuudet kartalla koostetusti. Wright 2022. Karttاپohja Lahden karttapalvelut 2022.

Ulkoliikuntapaikoista useimmat keskittyvät Kariston koulun viereiseen Kivipuronpuistoon. Lähiliikuntapaikoilla on mahdollista harjoitella monia lajeja ja ulkokuntolaitteet monipuolistavat liikkumista. Ulkokentillä on ympärivuotinen rooli, sillä ne toimivat omaehtoisessa liikunnassa niin kesäisin harjoituskenttinä kuin talvisin luisteluratoina. Samankaltainen rooli on ulkoiluverkostoilla, jotka ovat osin valaistuja talvikäyttöön. Reitistö tarjoaa luontoliikuntaa talvisin hiihdon ja muulloin ulkoilun parissa. Koulujen liikuntasaleja on mahdollista varata sisäliikuntaan iltaisin ja viikonloppuisin. Ne ovat varattavissa kaupungin liikuntapalveluilta vakiokäyttöön tai yksittäisinä vuoroina. (Lahden kaupunki 2022d).

Läheinen Kymijärvi tarjoaa mahdollisuuden vapaa-ajan viettoon. Karistosta löytyykin useita eri soutuvenepaikkoja sekä pieni yleinen uimaranta. Uimarannan varusteluun kuuluu nykyisellään pukukoppi, nurmialue ja kesäisin WC. (Lahden kaupunki 2022d). Talvisin jäinen järvenselkä tarjoaa mahdollisuuden ulkoiluun.

Uusimpana kaupunkialueiden liikuntamuotona on tullut frisbeegolf. Lahdessa näitä ratoja on Kariston lisäksi Mukkulassa, Rakokivessä ja Ahtialassa. Kaikissa pelaaminen on maksutonta. Uusimmat frisbeegolfradat ovat Karistossa (syksy 2019) ja Ahtialassa (syksy 2021). Ahtialan rata on valmistunut osallistavan budjetoinnin hankeen kautta. (Lahden kaupunki 2022e). Ratojen suunnittelun takana toimii kotimainen yritys Spin18 Oy (2022). He mainitsevat toimintansa arvoiksi luonnonmukaisuuden, monipuolisuuden ja edullisuuden. Radan suunnittelussa maastoa pyritään muokkaamaan mahdollisimman vähän, Jo tämän vuoksi ratojen kustannukset pysyvät pieninä. Myös harrastaminen mainitaan kustannuksiltaan edulliseksi.

4. Tiedonkeruu alueella

4.1 Havainnointi työkaluna

4.2 Havainnointitavat

4.3 Havainnoitavan alueen määrittäminen

Kuva 10: Havainnointipäiväkirja, Wright 2021.

4.1 Havainnointi työkaluna

Havainnointi antaa suunnittelijalle omakohtaisen yleis-tuntuman käyttäjistä, toiminnoista ja ympäristöstä. Pääsääntöisesti havainnoinnilla tarkoitetaan ihmisten seuraamista heidän omissa ympäristöissään. Havainnoinnin juuret ovat antropologian ja etnografian tutkimuksissa. Ihmisen toimintaa paikan päällä seuraamalla saadaan yksityiskohtaista tietoa siitä mitä tapahtuu, miksi asioita tehdään, mistä ympäristö koostuu ja miltä se tuntuu. Tavoitteena on käsittää, minkälaisen kokonaisuuden keskenään muodostavat ihminen, tekeminen ja ympäristö. (Hyysalo 2009,106).

Gehl (2018,134) jaottelee karkeasti oleskelun toimintojen pakollisuuden perusteella (kuvio 9). Alkupäässä ovat valinnaiset ja vapaa-aikaan liittyvät toiminnot, kuten levähtäminen ja ympäristön tarkkailu. Näiden toimintojen toteutuminen on riippuvaista kaupunkitilan laadusta, kiinnostavista tilanteista ja kohtaamisista sekä vallitsevista sääolosuhteista. Toisesta päästä löytyvät välttämättömät toiminnot, kuten odottelu ja työhön tai pakolliseen liikkumiseen liittyvät toiminnot. Nämä eivät ole riippuvaisia kaupunkitilan laadusta, sillä nämä tulee suorittaa joka tapauksessa.

Kaupunkiympäristöissä ja julkisissa tiloissa ihmisten toiminnot ovat monimutkaisia ja päällekkäisiä. Havainnoissa on tärkeää olla järjestelmällinen ja erotella alueen toimintoja. Kiinnittämällä huomio peruskysymyksiin, missä kuljetaan tai miksei jossain kuljeta lainkaan, saadaan syvällisempää tietoa alueesta ja sen toiminnoista. Havainnoinnilla voidaan vastata kaupunkisuunnittelussa arjen kannalta useaan, oleelliseen kysymykseen. (Gehl & Svarre 2013,11).

Valinnaiset toiminnot
(tapahtuvat hyvissä
sääolosuhteissa
ja korostuvat viihtyisässä
kaupunkitilassa)

Välttämättömät toiminnot
(tapahtuvat kaikissa
sääoloissa ja
riippumatta kaupunkitilan
viihtyisyydestä)

istuminen

istuminen ja
nautiskelu (hyvä
ilma tai kaunis
maisema)

istuminen ja
esim. eväiden
nauttiminen

istuminen ja
katselu esim.
lasten leikkien
valvominen

istuminen ja
levähtäminen,
esim. raskaiden
kantamusten
kanssa

seisominen

seisokelu ja
nautiskelu (hyvä
ilma tai kaunis
maisema)

seisokelu
jonkin mieluisan
toiminnon
yhteydessä
(kuvaaminen,
lintujen syöttö)

seisokelu ja
jonkin toiminnon
katsominen, esim.
jalkapallopelejä

seisokelu, esim.
bussin tai toisen
henkilön
odottaminen

kävely

kävely vailla
määränpäätä

kävely jonkin
kokemiseksi, esim.
virkistyminen

kävely asioiden
hoitamisen
yhteydessä esim.
koiran ulkoilutus

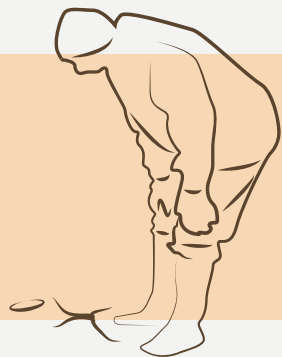
paikasta toiseen
kulkeminen kävellen,
esim. koulu- tai
työmatka

Kuvio 9: Oleskelun toiminnot suhteutettuna sääoloihin ja ympäristön viihtyisyyteen. Wright 2022. (Mukailtu Gehl 2018, 16)

4.2 Havainnointitavat

On olemassa erilaisia tapoja toteuttaa havainnointia kaupunkiympäristöissä.

Seuraavilla tavoilla selvitettiin Kariston asukkaiden liikkumista, toimintoja ja kanssakäymistä alueella.

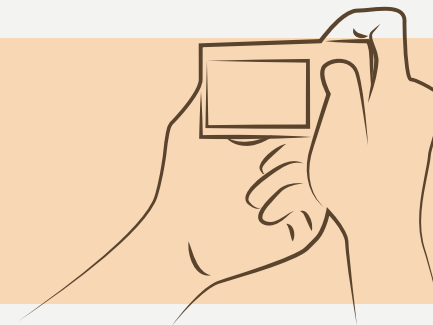
Jälkien etsiminen (looking for traces)

Ihminen jättää usein jälkensä ympäristöön ja toimintoja voidaan havainnoida epäsuorasti etsimällä näitä jälkiä. Näin alue koetaan samalla tavoin kuin se käyttäjälle on näyttäytynyt ja saadaan tietoa, minkä elementtien kanssa on syntynyt vuorovaikutusta ja minkä ei. Jälkeen etsiminen voi tarkoittaa liikkeen suunnan kirjaamista tai jälkiä lumessa. Maaperään tallaantuneet polut kertovat oikoreiteistä. Jälkiä voi löytää myös lasten leikeistä hylättyinä leluina tai leikkipaikkoja. (Gehl 2013, 30).

Päiväkirjan pitäminen (keeping diary)

Yksi tapa lisätä ymmärrystä alueen käytöstä on pitää päiväkirjaa, johon kirjataan julkisen tilan kanssakäymistä yksityiskohtaisesti tapahtumapaikalla. Tämä havainnointitapa tuottaa muita tapoja tarkempaa tietoa. Huomioimalla yksityiskohtia, voidaan paremmin ymmärtää kanssakäymisen prosesseja, ihmisten käyttäytymistä julkisissa tiloissa ja lisätä perusymmärrystä kehittämisen kentällä. Tämä metodi on ennemmin laadullinen kuin määrällinen. (Gehl 2013, 32).

Valokuvaus (photographing)

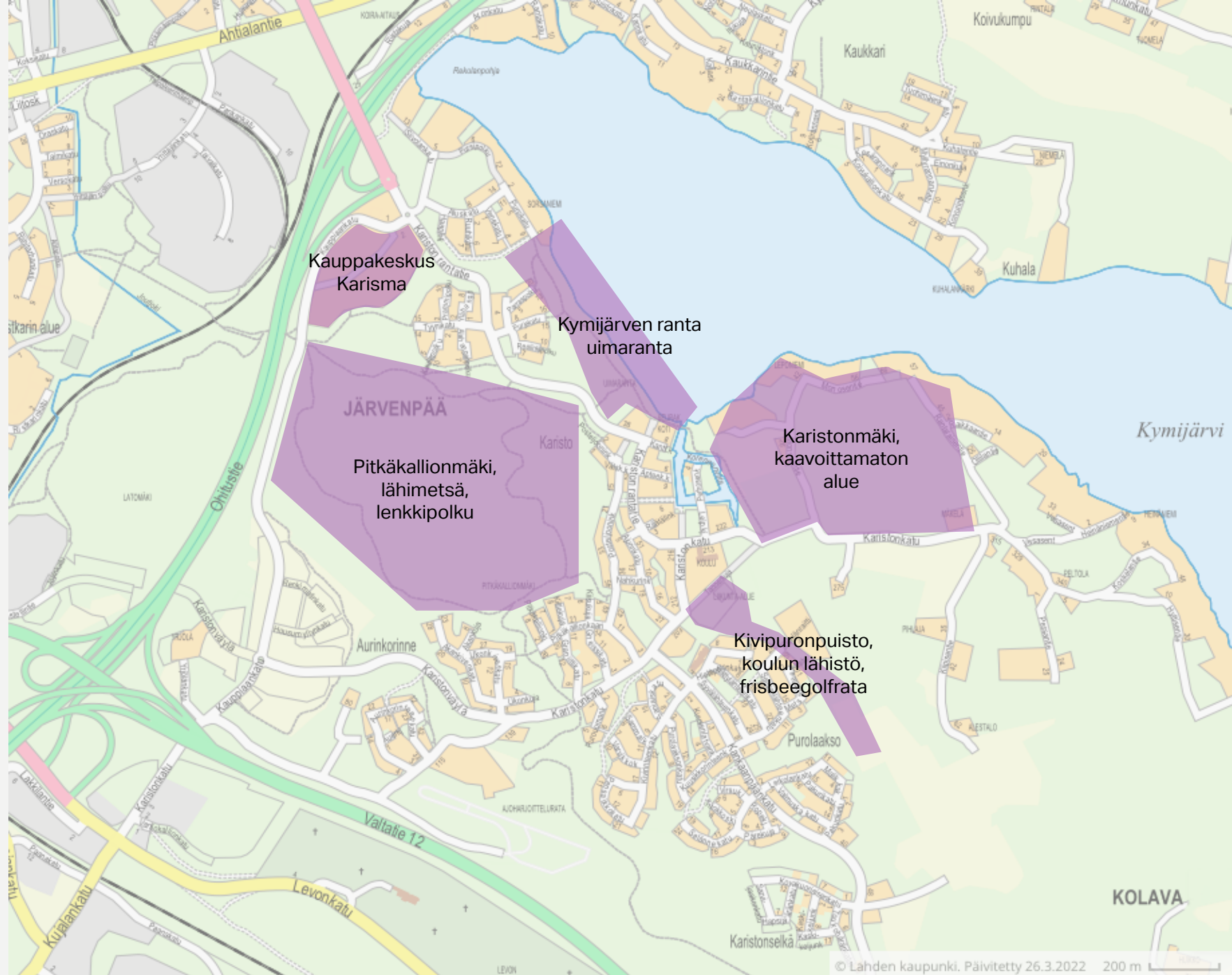
Valokuvaaminen on ihanteellinen tapa dokumentoida ja paljastaa julkisten tilojen tapahtumia. Kuvat kertovat vuorovaikutuksesta, sen puutteesta ja alueelle tyypillisistä piirteistä. Nopeasti vaihtuvat tilanteet voidaan tallentaa ja analysoida myöhemmin. Kuviin palaamalla on mahdollista löytää yhteyksiä ja yksityiskohtia, joita voi olla vaikeaa huomata paikan päällä. (Gehl 2013, 31).

4.3 Havainnoitavan alueen määrittäminen

Havainnointiin ryhtyessä oli otettava huomioon myös ajalliset resurssit ja havainnoinnin painopisteet. Havaintojen kertyessä suunnitelmat usein muuttuvat, joten realistisen suunnitelman tekemiseksi on hyvä vieraila etukäteen havainnoitavassa ympäristössä. (Hyysalo 2009, 110). Ensimmäinen maastokäynti syyskuussa 2021 selvitti alueen yleiskuvaa. Kariston asuinalue kierrettiin samalla tutustuen alueen palveluihin (kauppakeskus Karisma, koulu) ja virkistyskohteisiin (uimaranta, ranta-alue, ulkoliikuntapaikat, frisbeegolfrata).

Kariston asuinalueen laajuuden vuoksi havainnointi jaoteltiin pienempiin alueisiin. Tiivis rakentaminen ja korttelialueet pilkkovat myös luontaisesti aluetta, ja vapaata kaupunkitilaa alueella on vähän. Havainnoitavat alueet sijoittuvat nykyisten virkistysalueiden tai palveluiden ääreen (kuva 10). Alustavan maastokäynnin ja pohjatiedon mukaan näillä valituilla alueilla liikkuisi ihmisiä enemmän, mutta alustavia havaintoja tehdään myös kaavatyön alla olevat alueen puolella Karistonmäellä. Havaintoja dokumentoitiin kuvaamalla ja tekemällä muistiinpanoja havaintopäiväkirjaan (liite 1). Havainnoilla pyrittiin vastaamaan seuraaviin kysymyksiin:

- Käyvätkö nuoret näissä paikoissa vapaa-aikanaan?
- Miten asukkaat virkistyvät asuinympäristössään vapaa-aikana?

Kuva 11: Havainnoitavat alueet Kariston asuinalueella. Wright 2022. Karttaphoja Lahden karttapalvelut 2022.

5. Käyttäjä- tutkimus

5.1 Aukastiedon keräämisen menetit

5.2 Suunnittelun lähtökohdat,
suunnitteluajurit

5.3 Vuorovaikutteinen näyttely

5.1 Asukastiedon keräämisen metodit

Yleistä tietoa asuinalueen tilasta ja asukkaiden mielipiteistä saatiin kahdella eri keinolla Lahden kaupungin osallistamisen keinojen kautta. Syvempää ymmärrystä alueen käytöstä saatiin havainnoinnin perusteella.

Karistonmäen kaavarunkokysely

Lahden kaupunki (2020a) on kerännyt asukastietoa Karistonmäen kaavarungon kehitystyön yhteydessä. Asukkaat ovat kertoneet toiveitaan ja tarpeitaan liittyen alueen kehittämiseen. Karttapohjaiseen kyselyyn oli vastannut 475 henkilöä, joista suurin osa (78,1%) asui Kariston alueella. Vastajat olivat ikäluokaltaan 36-45-vuotiaita. Tästä kyselytutkimuksesta analysointiin asukkaiden antamia paikkatietoja liittyen suosikkipaikkaan, luontoelämyksiin, harrastuspaikkaan ja suosikkireitteihin. Lisäksi tarkasteltiin avoimia vastauksia alueen palveluiden kehittymisestä. (Kysymys: *Onko alue kehittynyt kuten kuvittelit?*)

Kariston asukasilta 7.12.2020

Lahden kaupungin (2020b) asukasillat tarjoavat mahdollisuuden tiedottamiselle ja vapaalle keskustelulle kaupungintoimijoiden ja asukkaiden välillä. Joulukuussa 2020 keskusteltiin alueen kehittymisestä. Asukasillassa paljon kommentointia herättäneet nuoristotilat ja lähiliikuntapaikat nostetaan lähempään tarkasteluun.

Asiantuntijahaastattelut

Asiantuntijahaastatteluja tehtiin Lahden kaupungin tahojen kanssa, jotta ymmärretään Karistoon liittyviä ilmiöitä. Nuoristotyöntekijät antoivat kommentteja nuorten tavoittamiseen ja kohtaamiseen. Alueen kaavoittajat puolestaan kommentoivat alueen kehittymistä ja sen suuntaa. Nämä haastattelut eivät kuitenkaan tuotaneet työn kannalta syvempää tietoa. Haastattelukysymykset liitteenä (liite 2v).

Havainnointi

Havainnointia suoritettiin alueella syyskuusta joulukuuhun 2021. Alueella käytiin useampaan kertaan kartoittamassa muun muassa pimeyden ja lumen vaikutusta alueen toimintoihin. Havainnoilla selvitettiin myös virkistymisen mahdollisuuksia Kymijärven ranta-alueella ja Kivipuronpuistossa koulun ja ulkoliikuntapaikkojen ääressä.

5.2 Suunnittelun lähtökohdat, suunnitteluajurit

Huomioita asukkiaden karttamerkinnöistä

Lahden kaupungin (2020a) kyselytutkimuksessa pyydettiin asukkaita antamaan karttamerkintöjä suosikkipaikoistaan, luontoelämyksistä, harrastuspaikoista ja suosikkireiteistä. Nämä vastaukset on koostettiin yhdelle karttapohjalle ja näin saatiin käsitys asukkaiden vapaa-ajanvieton mieltymyksistä alueella (kuva 12).

Vastaukset pisteytyvät kaistalemaisiksi, aluetta halkoviksi suoniksi. Näin ollen harrastukset ja suosikkipaikat sekä reitit ja luontoelämykset korostuvat julkisilla alueilla, jotka eivät sijaitse korttelialueilla. Vapaa-ajanvietto ja virkistäytyminen tapahtuu asutuksen laitamilla, metsäisemmällä alueilla ja rannan tuntumassa. Harvemmin asutuksen keskellä tai liian rakennetussa ympäristössä. Valmiiksi liikkumiseen ja luonnolle osoitetut paikat miellyttävät myös asukkaita virkistyskäytössä. Kaavoittamattomalla puolella merkinnät ovat hajautuneita, osaksi varmasti johtuen siitä, ettei siellä ole vielä liikkumiseen ja virkistymiseen osoitettuja paikkoja. Julkisten tilojen ja virkistymisen paikat on siis selkeästi osoitettava asukkaille.

Asukkaiden kokemuksia aluekehityksestä

Kaavarungon kehitystyötä koskevassa kyselyssä (Lahden kaupunki 2020a) joka neljäs vastaajista näki, että Karisto on kehittynyt oletuksien mukaan. Kritiikkiä vastauksissa kuitenkin tuli tiiviistä rakentamisesta, koulun tilojen riittämättömyydestä alueen lapsimäärään nähden ja laahaavista lähipalveluista. Asukkaat näkevät alueen tiivistyvän ja kasvavan silmissä. Samaan aikaan huoli yhteisistä kokoontumisen tiloista, viheralueista ja virkistysalueista kasvaa. Nähdään, ettei esimerkiksi alueen nuorilla ole tilaa harrastaa tai kokoontua yhteen.

”Pääsääntöisesti alue on kehittynyt toivotulla tavalla, mutta olisi toivottavaa, että asukkaiden liikkuminen luonnossa mahdollistettaisiin kaavoitettuja ulkoilureittejä toteuttamalla.”

Asukas 2020.

Luontoelämykset

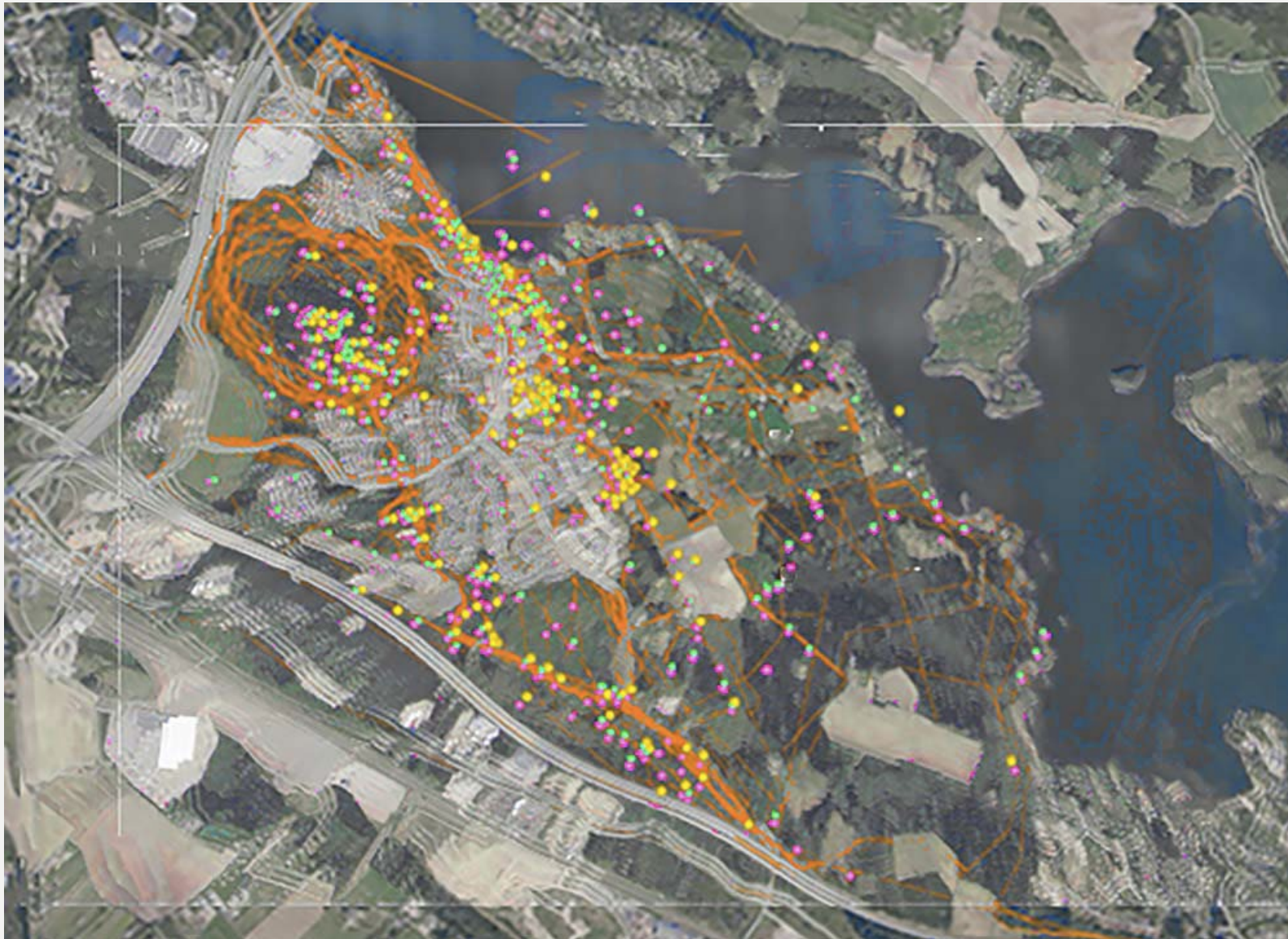
Suosikkipaikat

Suosikkireitit

Harrastuspaikat

Kuva 12: Kooste asukaskyselyn merkinnöistä. Wright 2022. (Mukailtu Lahden kaupunki 2020a.

Asukasillan huomiot nuorten vapaa-ajanpaikoista

Asukasillassa (Lahden kaupunki 2020b) pysyi pinnalla asukkaiden tarve ratkaista nuorten tilantarve. Kariston nuoreen ikärakenteeseen nähdään liittyvän haasteita, koska alueen nuorille ei ole tarjolla heille suunnattua toimintaa, paikkoja tai tiloja. Erilaisia toiminnan järjestäjiä nostettiin kommentteissa, kuten seurakunta ja kaupungin nuorisotoimi. Nuoristotoimella ei tällä hetkellä ollut keinoja tai tilallista resursseja saada palveluitaan alueelle. Lähin nuortentila on Joutjärven alueella. Myös koulun ja päiväkodin tilallinen kapasiteetti on jo pitkään ollut haaste, vaikka nuoristotoimintaa nähtäisiin tapahtuvaksi siellä.

Kommentointi omatoimisesta tekemisestä ja toiminnan tiloista koski myös lähiliikuntapaikkoja, joten tämä suuntasi ehdotuksia ulkotiloihin. Toimivaksi ratkaisuksi muualla Lahdessa on nähty pumptrack-rata ja skeittiparkit, jotka tuovat omatoimista liikuntaa monenikäisille. Investointeina nämä on myös maltillisia ja tukevat lasten hyvinvointia. Alueelle on toteutettu tällaisena edullisena ratkaisuna jo frisbeegolfrata.

"Kysyin jo tuossa ylempänä nuorisoa palvelevista lähiliikuntapaikoista (skeittiparkki, pumptrack jne). Ovatko ne nousseet esiin teidän omissa keskusteluissa?"

"Nuorisotilan puute on polttava..."

"Voisiko sinne frisbeegolf sillan viereen mahtua samalla joku skeittijuttu?"

"Koulun ja päiväkodin kapasiteetti on ollut haaste jo pitkään ja sitä on pyritty ratkomaan monin tavoin. Samaan ikärakenteelliseen haasteeseen liittyy myös keskustelu nuorisotilan tarpeesta ja toki myös lähiliikuntapaikoista. ..."

"Jospa seurakunta järjestää nuorisolle toimintaa tiloissaan???"

"Nyt tarvitaan lähiliikuntaa. Siis paikkoja, joissa lapset voivat käydä omatoimisesti!"

"Tuon varmaan voi johonkin laittaa muistiin että nuorison toimintatiloista ollut paljon keskustelua, ettei jää unohduksiin seuraavilla kerroilla."

Kuva 13: Moodboard, asukkaiden kommentteja nuorison vapaa-ajanpaikoista. Wright 2022. (Pohjana Lahden kaupunki 2020b)

Havaintojen tulokset

Havainnoinnilla haluttiin monipuolistaa käsitystä Kariston alueesta ja etsittiin vastauksia seuraaviin kysymyksiin:

- *Missä nuoret viettävät vapaa-aikaansa?*

- *Miten ja millä alueilla asukkaat virkistyvät asuinympäristössään vapaa-aikana?*

Yhteenveto voidaan todeta, että alueella nuoria näkyi varsin vähän viettämässä vapaa-aikaa. Useimmiten heitä näki busseissa kulkemassa keskustan kouluista kotiinsa Karistoon. Yksittäisiä nuoria näki liikkuvan alueella paikasta toiseen kävellen tai pyörällä. Aikaa vietettiin ystävien kanssa Karismassa, useimmiten ostosten yhteydessä. Koulun kenttä houkutti nuoria pelaamaan jääkiekkoa ja luistelemaan. Alueella kuljettiin usein yksin koiraa ulkoiluttaen.

Suurin osa alueella liikkujista oli aikuisia. Useimmiten he lenkkeilivät, ulkoilivat tai ulkoiluttivat koiraa. Nämä ovat yleisimpiä toimintoja alueella ja ranta-alue sekä koulun viereinen puisto kokosivat yhteen alueen käyttäjiä. Aikuiset ja lapset liikkivat pääasiassa pareittain. Pienemmät lapset ulkoilivat vanhempiensa kanssa leikkipuistoissa ja puistoalueella. Lapset käyttivät julkisia tiloja monipuolisemmin. He leikkivät piholla, koulun lähellä kaukalolla tai veden äärellä ja metsissä. Lapsilla toimintoina usein jotain aktiivisempaa tekemistä, kuten leikkimistä, pallon potkimista tai skuuttausta. Julkisten tilojen rakenteet usein mahdollisivat nämä toiminnot, kuten koulunpiha leikkivälineineen.

Karttamerkintöjen, asukkaiden kokemusten ja kommenttien sekä havainnoinnin tulosten pohjalta syntyivät suunnitteluajurit opinnäytetyölle.

Ratkaisuehdotuksia vapaa-ajanviettoon, joissa on...

- elämyksiä luonnon keskellä
- monipuolinen harrastus / virkistäytymismahdollisuus
- tilaa kokoontua
- omatoimisesti liikuttavia elementtejä

5.3 Vuorovaikutteinen näyttely

Valmiiksi kerättyä käyttäjätietoa haluttiin rikastaa ja valiodida vuorovaikutuksessa alueen asukkaiden kanssa. Näyttelystä hyötyisivät molemmat alueelle tehtävät opinäytetyöt, joten sisällöksi tuotettiin havainnekuvia nuorten hengailuun ja alueen toimintoihin liittyen. Näyttelyn ideat perustuivat jo kerättyyn käyttäjätietoon ja suunnitteluajureihin. Näyttely suunniteltiin toteutettavaksi tammikuun 2022 aikana kauppakeskus Karismassa. Sen tavoitteeksi asetin omalta osaltani:

- Testata eri käyttäjäryhmien mieltymyksiä. *Minkäläisten vapaa-ajanviettopaikkojen koetaan toimivan alueella?*
- Hahmottaa alueen toiminnallista rakennetta. *Mihin toiminnot sijoittuvat tai mihin niiden olisi hyvä sijoittua?*
- Hankkia kokemuksia alueen vapaa-ajantoiminnoista. *Minkälainen on suhde ympäristöön (luontoon), omaan toimintaan ja rakennettuun ympäristöön?*

Tammikuun 2022 haastavan koronatilanteen vuoksi toteutus jouduttiin siirtämään Flinga-yhteissuunnittelualueelle. Digitaalisen toteutustavan myötä näyttelyn tavoitteet muuttuivat hiukan ja tällä toteutuksella haettiin yleisesti vapaata kommentointia alueen virkistysmahdollisuuksista. Asukkaat ja sidosryhmät saivat vapaasti kommentoida havainnekuvia sekä kuvitteellisia, tarinallistettuja vapaa-ajanvieton mahdollisuuksia alueella. Ratkaisut sijoitettiin Kariston alueelle, joten myös sijainnille haluttiin kommentointia.

Uimaranta tulee säilyttää mahdollisimman luonnollisessa tilassa. Majoitus on todella upea rannassa. Oikea jokin muu paikka parempi kuin ranta? Esimerkiksi päiväkotien/koulujen lähellä tilaa. Keskitetty kivasti kaikki. Luonto rannan lähellä ei saa menettää ns luonnon mukaisuutta. Lintutorni veneiden luokse hyvä idea, jos ei koe ikävältä/tuhoa. Lisäksi parkkipaikka pitää miettiä, niin että ei häiritse ulkoilijoiden/asukkaiden liikennettä yleensä. Oltava sellainen ratkaisu, joka on pohdittu tarkkaa sekä mietittyä hyödyt/haitat eri osapuolien osalta. Nuorisoille/kapelleille toki lisää kivoja ajavietto paikkoja.

Hyviä ideoita. Erityisesti toivon, että rannan aluetta kehitettäisiin. Myös laavun rippeet tulisi saattaa nykyaikaiseen kuntoon. Rannan alue tarjoaa esteettömän maaston kaikille Karistolaisille, joten sekin olisi plussaa! Jään odottamaan innolla miten tämä kehittyy!

Hyviä ideoita kaikki. Nyt, kun tiedämme esim, kuinka aiemmalle

Hyviä ideoita. Hauskoja ja erilaisia. Nuorille ehdottomasti saatava tekemistä ja järkeviä paikkoja hengailuun. Musiikkiuntelumahdollisuus dessa huomioitava lähialueen asukkaat. Miten varmistetaan, ettei äänihaitta ole liian suuri? Kiva, että osassa ideoita oli huomioitu muitakin käyttäjiä, kuin vain nuorisoa.

Hienoja ideoita kaikki. Uhkana koen sotkemisen/vandalisoinnin ja se voi syödä hyvät ideoita kokoon. Mietettiin esitys

ZOOMAA TÄNNE

Seuranta NEUVO KÄRISTÖ-ohjelmassa. Täällä päättää tutustuminen uutuuteen, miten suunnittelun ja osallisuuden tulkinnat ja laatuun vaikuttavat.

Nähtiin vappu-ajavietto mahdollisuuksien mukaan. Käytännön näkökulmasta. Ajatusten sijoittaminen on tärkeää, jotta ne eivät vaikuttaisi liikenteeseen ja laatuun.

Kommentit auttavat meitä harkitsemaan suunnitelmien toteutusta. Ne auttavat meitä harkitsemaan suunnitelmien toteutusta. Ne auttavat meitä harkitsemaan suunnitelmien toteutusta.

Yhteistyön toteutus, Olli Wright & Aalto-yhtiön LAU. Muutokseen ja suunnitteluun.

Kommentit auttavat meitä harkitsemaan suunnitelmien toteutusta. Ne auttavat meitä harkitsemaan suunnitelmien toteutusta. Ne auttavat meitä harkitsemaan suunnitelmien toteutusta.

Paina oikeassa yläkulmassa. Kirjalla oikeassa yläkulmassa kommentit ja paina siinä.

Sivellä kommentit tulivat alueelle. Vain siinä.

Ajatusten sijoittuminen kartalle

Näyttelyn tulokset

Kommentteja näyttelyyn tuli 18 kappaletta (kuva 14). Vastaukset näkyivät kaikille kävijöille, mutta olivat anonyymejä. Ei ole varmuutta, ketkä kommentteja jättivät, mutta todennäköisesti emme tavoittaneet alueen nuoria tämän näyttelyn avulla. Kommentointi oli kokonaisuudessaan positiivista ja rakentavaa. Pitkistä ja laadukkaista kommenteista sai käsityksen, että kommentoijat olivat hyvin tietoisia alueen mahdollisuuksista.

Kaupunkisuunnittelun asiantuntijoiden kommentteja pyydettiin Lahden kaupungin toimijoilta sähköpostitse. Saimme kattavat kommentit nuorisotoimelta ja viher-rakentamisen puolelta. Asukkaiden ja asiantuntijoiden kommenttien pohjalta rakennettiin konseptit Kariston alueelle.

Kuva 14: Moodboard, näyttelyssä esitettyä kuvamateriaalia ja kommentteja. Wright 2022.

6. Suunnittelun OSUUS

6.1 Kariston uimaranta, nykytila

6.2 Kivipuronpuisto, nykytila

6.3 Konsepti ja aluejako

6.1 Kariston uimaranta, nykytila

Kariston uimaranta sijaitsee hyvien kävely-yhteyksien varrella ja sen läpi kulkee hiekkapohjainen rantaraitti. Reitti on ulkoilijoiden suosiossa ympäri vuoden. Ympäristö on rauhallinen ja puusto ympäröi rantaa sekä kulkuväyliä. Luonto on läsnä. Läheinen asutus jää puiden taakse piiloon, mutta pienet oikopolut pihoista kertovat asukkaiden oikaisevan pihoiltaan ranta-alueelle virkistymään. Rannan tuntumasta on upea näkymä Kymijärven selälle, joka talven tullen tarjoaa uusia kulkureittejä.

Uimarannan kiinteitä rakennuksia ovat puinen huvila ja pukukoppi. Kesällä ranta on suosittu ajanviettopaikka. Tähän tullaan virkistymään luonnon keskelle ja veden ääreen. Uimarannan tuntumassa, rantaan nähden hiukan syrjässä sijaitsee nuotiopaikka. Se on varjoisammassa metsän siimeksessä, mutta kuitenkin kävelyreitillä varrella. Nuotiopaikan käytön jäljet näkyvät myös puustossa, joista tuohta on otettu sytykkeeksi. Metsään päin mennessä rannan maasto on savista ja kosteaa, vanhaa järven pohjaa. Kapeat pitkospuut vievät laiturille, joka on nuotiopaikan tuntumassa, kaislikon suojissa.

6.2 Kivipuronpuisto, nykytila

Kivipuronpuisto sijaitsee Kariston koulun vieressä ja ulkoilukenttien välittömässä yhteydessä. Siitä on tullut asuinalueen asukkaita kokoava elementti, johon kaikkeinikäiset asukkaat tulevat virkistymään urheilun parissa. Koulun ympäristö on etenkin alueen lapsille luontainen paikka jatkaa myös vapaa-ajalla ulkoleikkejä. Toisinaan leikkien ja pelien äänet kantautuvat kauas alueelle. Kentille kokoonnutaan tapaamaan kavereita, potkimaan palloa ja talvisin laji vaihtuu jääkiekkoon tai luisteluun. Kentän tarjoamat tilat ja katokset saavat nuoret kokoontumaan isommallakin joukolla. Ohikulkua puiston läpi on paljon ja puistoa voisi kutsua vilkkaaksi. Kentän harrasteita katsotaan ja kommentoidaan.

Puistoa reunustaa upea vesiaihe, joka kokoaa alueen hulevedet yhteen. Puron ne kulkevat läpi puiston ja yli kulkeva silta sekä kumpuileva maasto luovat kauniin näkymän. Penkkejä on puistossa sekä kentillä että niiden ulkopuolella, joten mahdollisuus hengähtämiseen on. Puisto on kuitenkin rakenteeltaan staattinen, joten asukkaiden näkemys puistoalueen elävöittämisestä on olennainen. Useimmiten aluetta hyödyntävät alueen lapset ja nuoret harrasteidensa parissa. Tämä voisi näkyä enemmän puiston toiminnoissa.

6.3 Konseptit ja aluejako

Kariston kaupunkitilaan sijoittuvat konseptit huomioivat asukkaiden eri vapaa-ajanvieton tarpeita. Alueen arvoina nousivat luonnonmukaisuus ja rauhallisuus, joita halutaan jatkossakin vaalia asumisen alueella. Toisaalta alueella kaivataan aktiivista ja omatoimista tekemistä. Näihin tarpeisiin vastataan selkeyttämällä virkistysalueita ja toimintoja Kariston uimarannalla sekä Kivipuronpuistossa. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että näissä paikoissa virkistyminen ja toiminta hahmottuvat selkeinä ja mielenkiintoisina yksityiskohtien kautta. Samalla haetaan linjoja kaupunkitilassa tapahtuvaan kohtaamiseen ja kokoontumiseen.

Kariston alueen tiivis rakentaminen saa eri ikäiset asukkaat hakeutumaan luontaisesti uimarannalle ja Kivipuronpuistoon, joten on luontevaa valita nämä paikat konseptien toteutukseen (kuva 15). Uimarannan ja Kivipuronpuiston kokeilut on suunniteltu myös tukemaan asukkaiden yhteisöä ja asuinalueen viihtyisyyttä sekä käytettävyyttä. Näillä kahdella eri alueella tuetaan monipuolisempaa alueen virkistyskäyttöä ja aktivoidaan asukkaita mukaan alueen kehittämiseen. Kokeilut edes-

auttavat kahden erityyppisen virkistysalueen kehittymistä Karistoon: uimarantaa virkistävänä ja luonnonmukaisena pysähtymispaikkana ja puistoa eläväisenä, aktiivisena harrastuspaikkana.

Sekä uimarannan että Kivipuronpuiston konseptit mahdollistavat asukkaille omatoimisen tekemisen, kokoontumisen tai luontoelämyksen lähiympäristössä. Kokeiluissa huomioidaan eri ikäisiä asukkaita. Ei ole tarkoituksen mukaista, että jokin virkistysalue tai kokoontumispaikka määrittyy vain yhden ryhmän käyttöön. Edulliset ja lyhytaikaiset kokeilut antavat tietoa siitä, millaisia aktiviteetteja on tarpeellista olla ja mihin tulee kiinnittää jatkossa enemmän huomiota. Näiden kokeilujen avulla saadaan asukkaille viihtyisämpi asuinympäristö ja monipuolisempia vapaa-ajanvieton mahdollisuuksia. Lisäksi kohteiden sijoittuminen miellyttävien reittien varrelle kannustaa saapumaan pyörällä ja kävellen. Tähän kokeilut myös kannustavat.

0 100 200 300 400 500

Kariston uimaranta
"Luonnonmukainen
ja virkistävä"

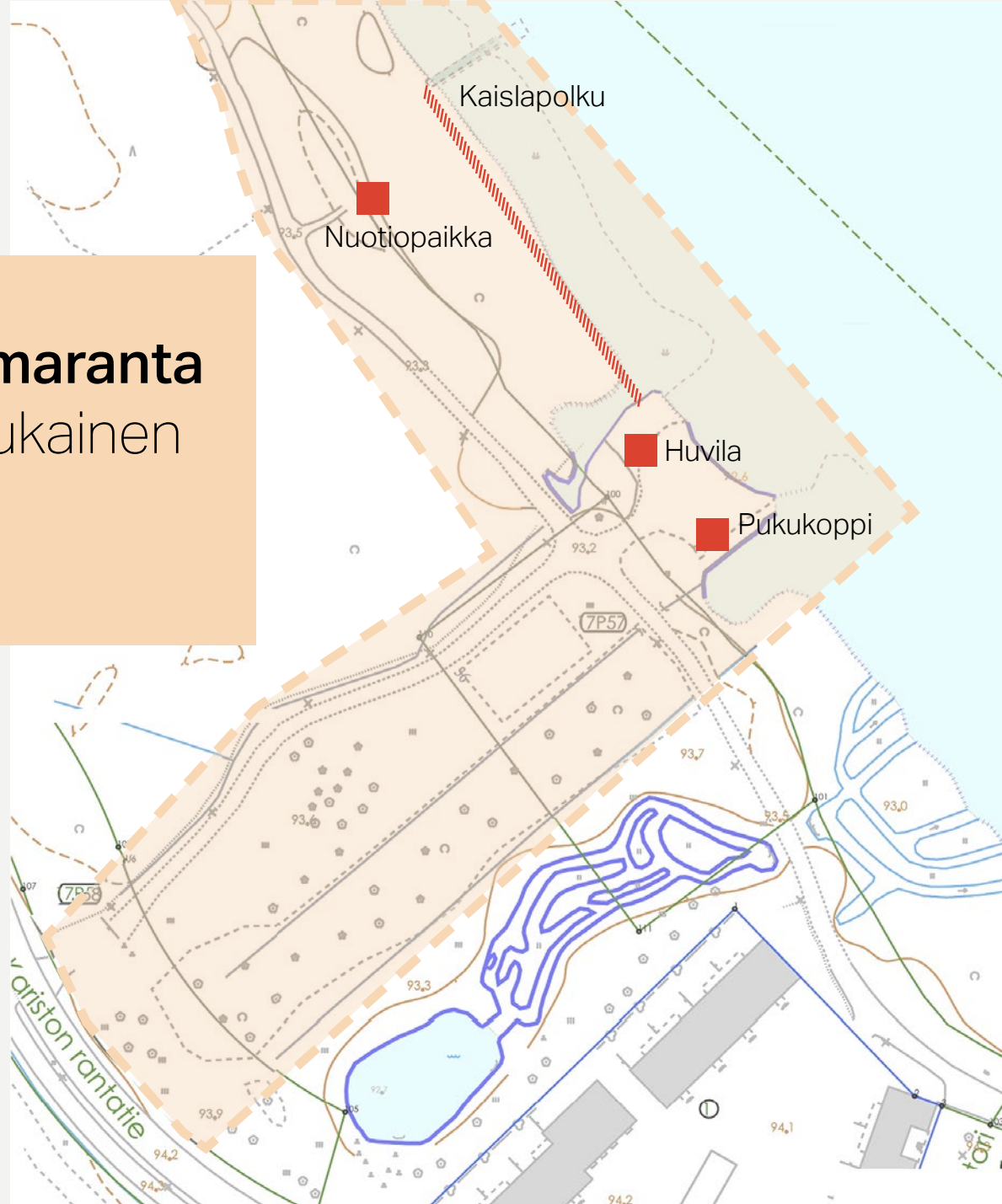
**Osallisuus virkistysalueiden
kehittämisessä**
- Keinoja Kariston aluekehitykseen

Kivipuronpuisto
"Eläväinen
ja aktiivinen
harrastuspaikka"

Kuva 15: Konseptien sijoittuminen Kariston alueelle. Wright 2022.

Kariston uimaranta

“Luonnonmukainen
ja virkistävä”

Kuva 16: Moodboard rannan tunnelmasta. Wright 2022.

Yhtenäinen, harmoninen ympäristö

Kariston uimarannan puisten rakennusten yhtenäinen, luonnollinen ilme tukee asuinalueen identiteettiä modernina puukaupunginosana. Samalla yhteneväiset rakennukset ja värimaailma tukee ohikulkijan ja alueen käyttäjän mielikuvaa ranta-alueen yhtenäisestä kokonaisuudesta. Luonnonläheiset ja rauhoittavat sävyt ovat ajattomia ja istuvat rannan tunnelmaan. Nämä sävyt löytyvät rannan ympäristöstä luonnostaan. Moodboard (kuva 16) havainnollistaa mahdollisia sävyjä ja rannan tunnelmaa.

Yhdessä maalaamalla, yhteisen tekemisen kautta mahdollistetaan osallisuutta ja annetaan konkreettisia keinoja rannan kehittämiseen. Rakennusten pintakäsittely on edullinen tapa päivittää yleisilmettä ja luoda yhteneväisyyttä jo olemassa olevissa rakennuksissa ja ympäristössä.

Kuva 17: Moodboard nuotiopaikan ratkaisusta. Wright 2022.

Kohtaaminen luonnon ääressä

Nuotiopaikalle on muodostuu suojaisa kohtaamis- ja oleskelupaikka luonnon keskelle. Yksityisyyden tunnetta lisätään näkösuojilla, joissa on vankka rakenne, mutta kevyt näkösuoja. Samalla päästetään ympäröivä luonto oikeuksiinsa yhtenä suojaavana elementtinä. Ympäriällä saa olla tiheääkin kasvustoa. Rantaraitilta ohikuljettaessa katseyhteys nuotiopaikalle säilyy, joka lisää muissa liikkujissa turvallisuuden tunnetta. Myös näkymä järven puolelle on avoin, jotta nuotiopaikalla voi ihailla maisemaa. Luonto on olennainen ja suojaava osa tässä oleskelupaikassa.

Testattavat kalusteet syntyvät muun muassa valmiista betonielementeistä tai pajupunoksesta. Kalusteet (istuimet ja taso) ovat rungoltaan betonia, mutta puuverhoilu pehmentää yleisilmettä ja kosketus puuhun säilyy. Puutarhamainen oleskelupaikka ei välttämättä kaipaa edes tulta elementiksi, jolloin tulisija voisi toimia laskutasona. Moodboard (kuva 17) konkretisoi esimerkkejä luonnonmateriaaleja hyödyntävistä näkösuojista, istuinten betonirungoista ja tulipaikasta. Nuotiopaikka on eväspaikka, mutta myös mahdollisuus ohikulkijalle hengähtää luonnon ääressä.

Kuva 18: Moodboard metallirakenteen ja puun yhdistämisestä. Wright 2022.

“Kaislapolku”

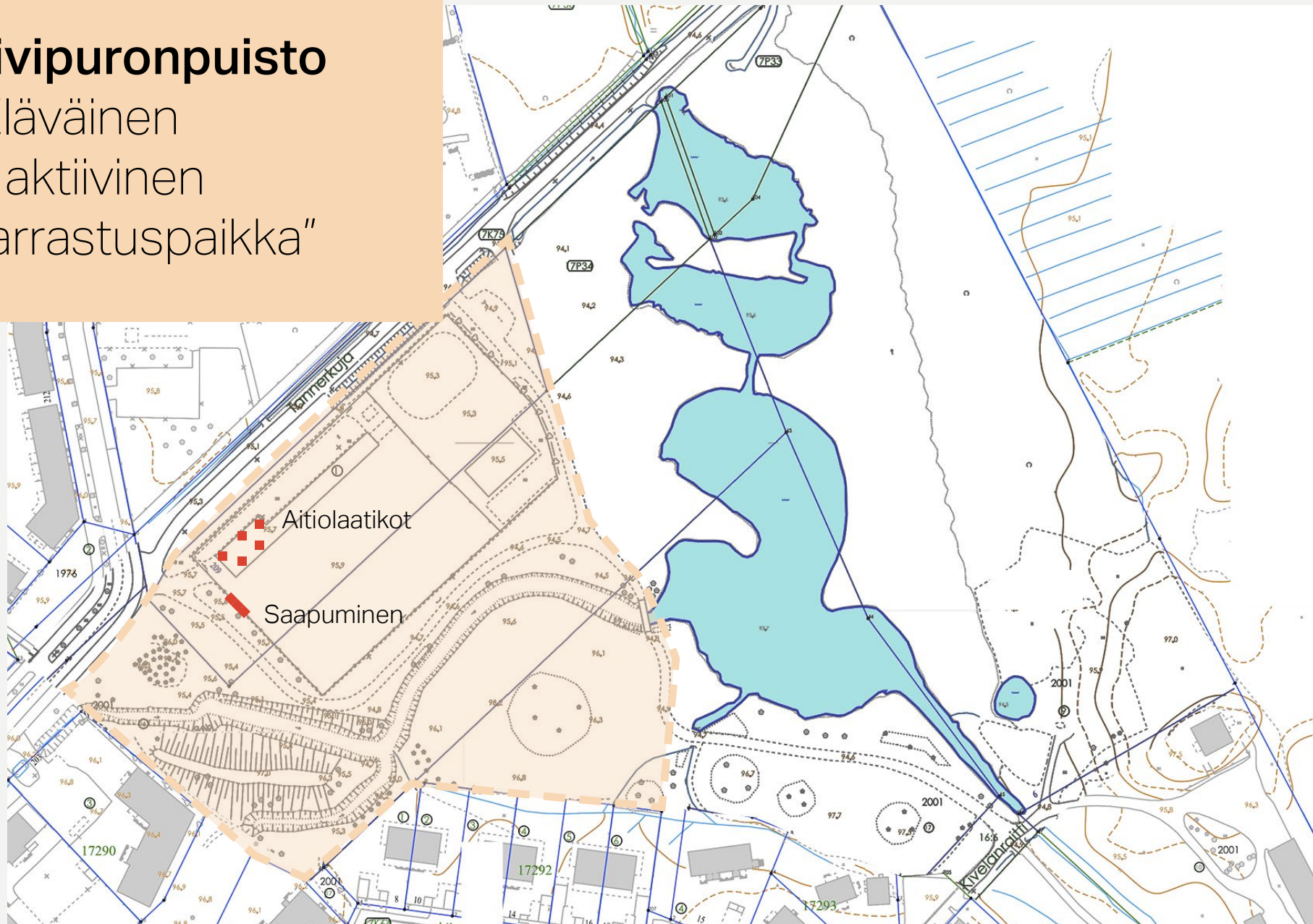
Rannan toiminnot ovat hajautuneet uimarannan ja läheisen metsän kesken. Tämä saa alueen kokonaisuuden tuntumaan hajanaiselta ja toiminnot eriytyvät. Tällä hetkellä hiekkapohjainen kävelytie yhdistää uimarantaa, nuotiopaikkaa ja laituria. “Kaislapolku” luo kokemuksellisen yhteyden toimintojen välille ja kokoaa rannan tunnelmaa yhteen. Matkaa uimarannan ja laiturin välillä on noin 75 metriä. Reitillä kuljetaan kaislojen lomassa uimarannalta laiturille ja toisinpäin. Rakenteellisilla ratkaisuilla reitistä on mahdollista tehdä esteetön ja näin jokaiselle saavutettava. Tällöin ranta virkistyskohteena on mahdollinen monelle.

Näkymänä on levollinen Kymijärven maisema, joka mahdollistaa rauhoittumisen kaislojen suhistessa tuulessa. Herkässä luontokohteessa ja vastarannan näkymän säilyttämiseksi on kävelysilta häivyttävä osaksi näkymää. Rakenteessa on syytä käyttää kestävästä metallia, mutta kosketuspintana toimii Karistolle ominaisesti puu. Moodboard (kuva 18) esittelee mahdollisuuksia yhdistää metallirakennetta ja puun tuntua.

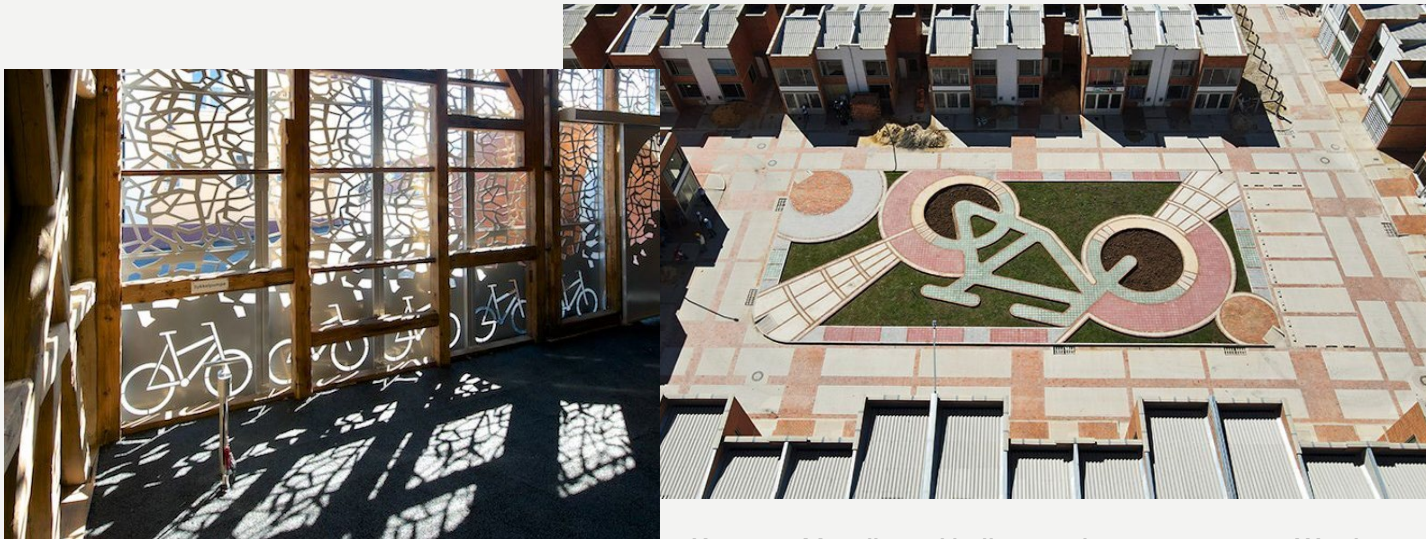

Kivipuronpuisto

“Eläväinen
ja aktiivinen
harrastuspaikka”

0 100 200 300 400

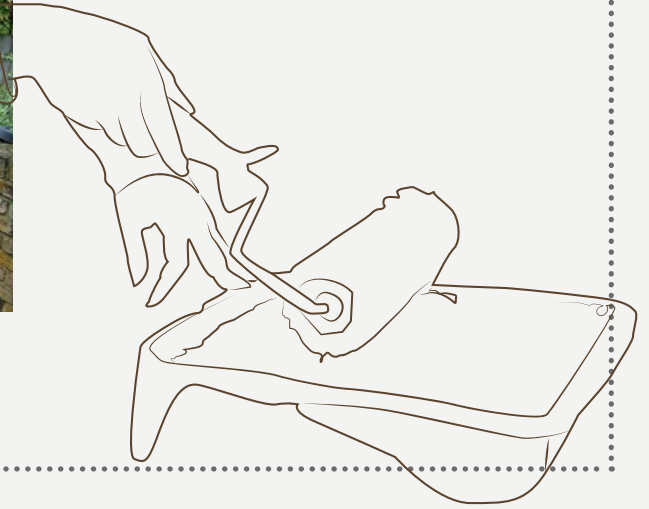
Kuva 19: Moodboard kulkumuodon suosimiseen. Wright 2022.

Saapuminen harrastusten ääreen

Puistoalueella nähdään monia mahdollisuuksia kokoontumiseen ja toimintojen keskittämiseen. Ympäristö itsessään voi mahdollistaa harrastajien viihtyisyyttä ja alueen käytettävyyttä. Kentälle saavutaan jo nyt usein pyörällä tai kävellen. Konseptin avulla kannustetaan tähän kestävään liikkumiseen tuoden se näkyväksi alueella.

Pyöräilyyn kannustava elementti on tarkoituksella leimallinen, iso ja huomiota herättävä. Pyörän parkkeeraaminen ikäänkuin luo aloituspisteen, jonka kautta astutaan kentälle ja harrastusten pariin. Se on kutsu tulijalle jättää pyörä ja liittyä mukaan peleihin. Merkki voidaan toteuttaa Kariston alueelle ominaisesta puumateriaalista, vaikkapa säänkestävästä vesivanerista. Pintakäsittelyllä kyltti saadaan istumaan ympäristöön. Moodboard (kuva 19) tuo esiin ratkaisuja, joissa kulkumuoto alueella tulee leimallisesti esiin.

Kuva 20: Moodboard laatikkomaisia säilytysratkaisuja. Wright 2022.

"Aitiolaatikko"

Urheilukentän yhteydessä on kokoontumiseen kannustavia elementtejä. Kentällä on jo ennestään istumapaikkoja, mutta "Aitiolaatikot" tuovat myös säilyttämisen ulottuvuuden mukanaan. Näillä voi kiivetä, katsella, istua ja leikkiä, mutta onttoina elementteinä ne antavat myös mahdollisuuden tavarain säilyttämiseen kentän välittömässä läheisyydessä. Säännöllisissä harrastuksissa voi näin säilyttää tavaroitaan kentän luona ja kulkeminen helpottuu. Tällöin myös pyörällä saapuminen mahdollistuu, kun ei ole harrastustavaroita kannettavana.

Laatikoiden testaamisen voi toteuttaa kokoamalla ne edullisista kuormalavoista. Tavarain säilyttämisen kannalta huomiota tulee kiinnittää saranoiden ja lukitsemisen suhteen. Puset laatikot voi myös pintakäsitellä, ja tämä antaa mahdollisuuden osallistaa kentän käyttäjiä osaksi alueen kehittämistä. Moodboard (kuva 20) antaa inspiraatiota kuinka laatikkomaista rakennetta voi toteuttaa.

7. Päätelmät

7.1 Prosessi

7.2 Lopputulos

7.3 Jatkoideat

7.1 Prosessi

Suurimpana haasteena työssä koin aiheen rajaamisen, jonka kanssa kipuilin koko prosessin ajan. Kaupunkimuotoilussa tarkastellaan aluekehittämistä laajasti ja kokonaisuuden hahmottaminen vie aikaa runsaasti. Käytätiedon ja havaintojen kautta saamani huomiot auttoivat keskittymään pienempiin ja tärkeämpiin kokonaisuuksiin. Kaupungissa arkisiin asioihin kietoutuvat lait, asetukset, asukkaat ja kaupungin sisäiset että ulkopuoliset toimijat. Tämän vuoksi on hyvä ymmärtää kaupunkien monimutkaiset prosessit, jotta tietää kehen olla yhteydessä ja mikä on ylipäänsä mahdollista.

Opin myös, että kehittämisessä ei ole yhtä oikeaa, joten on hyvä tarkastella ennakkoluulottomasti useita eri mahdollisuuksia. Äänekäs joukko voi ajaa yhtä ratkaisua, mutta se ei välttämättä ole se ainoa mahdollinen ratkaisu. Tämän vuoksi osallisuus ja puheenvuoron antaminen eri ryhmille on erittäin tärkeää. Hyvän ratkaisun takana on usein pitkä vaihtoehtojen vertailu. Opinnäytetyössäni erilaisten ratkaisujen vaihetta ei voitu ohittaa, vaan oli pohdittava eri ratkaisuja. Erilaisten ratkaisujen läpikäynti vei aikaa ja toi ajoittain työskentelyyn epävarmuutta. Lopputuloksen

konkretisointi oli pitkä prosessi. Kuitenkin kirjallisuuteen tutustuminen avasi aihetta ja kaupunkimuotoilun kohteisiin tutustuminen sai konseptit tuntumaan mahdollisilta.

Ajatukset ja hahmotelmat tuntuivat välillä itsestäänselvyyksiltä. Rakentava palaute sidosryhmiltä sai kuitenkin aikaan uskoa oman työn tuloksiin. Joskus yksinkertaiset asiat ovat niitä tärkeitä. Asuinalueiden kehittäminen ja testaaminen tapahtuu kuitenkin paikan päällä ja keskellä arkea, joten se on oma prosessinsa. Kaupunkisuunnittelussa aikajänne voi olla hyvinkin pitkä, eikä valmista voi odottaa heti huomiseksi. Koko prosessin ajan oli hienoa, että kaupunki sekä asukkaat suhtautuivat niin positiivisesti kehittämiseen ja opinnäytetöidemme myötä esittämiimme ajatuksiin. Keskustelua olisi toivonut lisää. Nuorten näkökulma omalta osaltani oli sivujuonteena suunnittelussa, sillä koen että alueita tulee kehittää yhteisymmärryksessä kaikkien ryhmien kanssa. Lisäksi työn aikana nuoria oli haastava tavoittaa koronan vuoksi. Lahdessa koulut ja muut julkiset tilat olivat suljettuja rajoituksin. Työ olisi kasvanut mielenkiintoisemmaksi, mikäli olisimme kyenneet laajempaan vuorovaikutukseen.

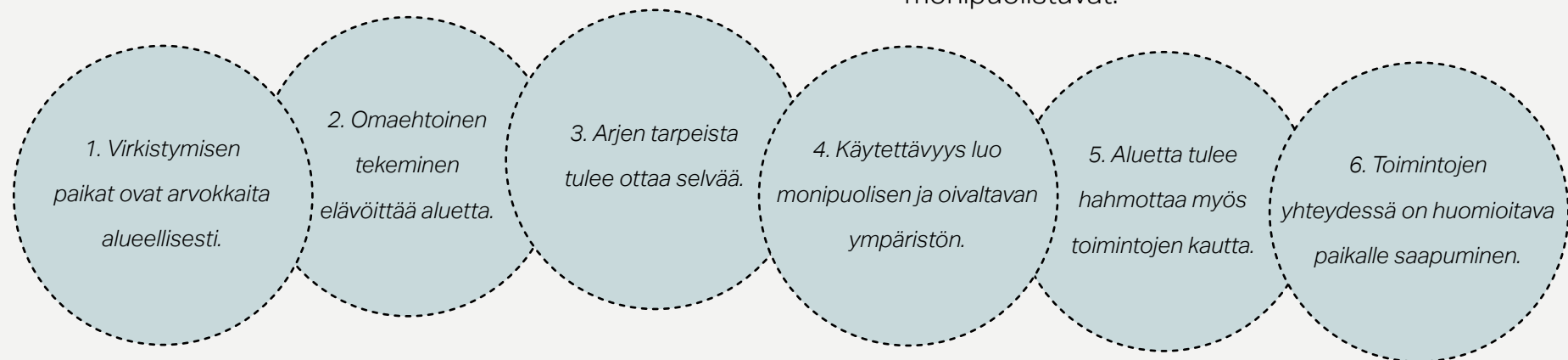
Muotoilijana minua kiinnostavat yhteisöt, yhteiskunta ja se, millaisia verkostoja luomme sekä mitä kaikkea tämä verkostomainen toimiminen voikaan mahdollistaa. Ketterä kaupunkikehittäminen on minulle mieluisa aihe, ja haluaisin nähdä enemmän toiminnan avauksia tällä kentällä. Aktivismi ja toimijoiden paikallinen liikehdintä kiinnostaa minua, ja mielestäni on olemassa valmiina loistavia ajatuksia, joilla voimme luoda eläväistä kaupunkitilaa sekä virkistäviä ja mielenkiintoisia ympäristöjä. Ihmisiä tulee rohkaista kehittämään yhteistä hyvää.

7.2 Lopputulos

Opinnäytetyön tarkoitus on nostaa keskustelua alueiden moninaisemmasta kehittämisestä sekä keinoista siihen. Prosessin aikana haluttiin myös löytää yhteyksiä ja käydä läpi Kariston asuinalueen erilaisia mahdollisuuksia virkistymiseen ja vapaa-aikaan. Yhtä selvää lopputulosta ei voi työlle antaa, mutta kuvio 10 esittelee alueellisten virkistyspaikkojen kulmakiviä. Työ antaa yksinkertaisia ja yhteisöllisiä ehdotuksia omaehtoiseen tekemiseen ja alueen elävöittämiseen. Konseptit Kariston uimarannalle ja Kivipuronpuistoon on tehty testattavaksi matalalla kynnyksellä ja oikeastaan mikä vain taho voi lähteä toteuttamaan näitä kokeiluja.

Ratkaisut ovat lähteneet arkipäivän tarpeista ja pyrkivät tuomaan sujuvaa ja hyvää arkea osaksi asuinympäristöä. Työn lopputulos onkin arjen toimintojen äärellä; ranta-alueella virkistymisessä ja puistossa harrastusten ääreen kokoontumisessa. Tarjotaan askeleita, joilla on hyvä lähteä käytännössä liikkeelle esimerkiksi, kun puhutaan yhtenäisestä ranta-alueen ilmeestä ja rannan yhtenäisistä toiminnoista. Puistossa konseptit tarttuvat paikalle saapumiseen ja kokoontumiseen sekä alueen käytettävyyden huomiointiin säilyttimien ja saapumisen kautta. Tarkoituksena on, että pienten kokeilujen kautta saadaan lisää tietoa monipuolisesta, käytettävästä ja oivaltavasta asuinympäristöstä. Näin myös työkalut kehittämiseen monipuolistuvat.

Kuvio 10: Alueellisten virkistyspaikkojen kulmakiviä. Wright 2022.

7.3 Jatkoideat

Karistonmäen kaavoitustyö on käynnissä ja aikanaan rakentuva Kultarinteen asuinalue tuo alueelle lisää asukkaita. Tämä luo lisää edellytyksiä virkistysalueille ja vapaa-ajanviettopaikoille, joten jatkossakin Kariston alueella tarve virkistymisen ja vapaa-ajanvieton paikoille ja toiminnoille tulee pysymään.

Kaupunki kuitenkin muuttuu ja kasvaa hitaasti. Hitaassa prosessissa usein unohdetaan se, että pieniä kokeiluja tehden saadaan tietopohjaa uusille ratkaisuille. Ensimmäinen askel on kokeilla ja kerätä kokeilun pohjalta tietoa, joka arvioidaan jatkokehityksen kannalta. Tässä opinnäytetyössä asukkaiden ajatuksia alueen kehittymisestä on rikastettu havaintojen ja kommentoinnin kautta. Toivon, että tämä selkeyttää omalta osaltaan niitä tahtotiloja, joita asuinalueeseen ja siellä virkistymiseen on ladattu. Tarkoituksena on ollut koostaa tasapuolinen näkemys, jossa kenenkään yksittäisen toimijan tai henkilön tarve ei nouse korkeammalle. Näin ollen työ palvelee kaikkia alueella virkistyviä.

Kariston alue on muiden asuinalueiden kanssa samalla lähtölinjalla, kun suunnitellaan toimivia ja virkistäviä asuinalueita. Näiden konseptien testaaminen myös muilla asuinalueilla sellaisenaan tai hiukan muokattuna voi tuoda vertailukohtia kehittämiseksi. Jatkossa kokeilevaa asuinalueen kehittämistä voidaan tehdä yli kaupunginosa rajojen ja ulottaa kokeilukulttuuria laajemmille alueille. Kuvio 11 esittelee opinnäytetyön pohjalta nousseita kehittämisen teemoja ja aikataulua, jota ketterä kehittäminen voisi noudata.

Kehittämisen teemat

Hajanaisten toimintojen
yhdistäminen/verkostointi

Asumisen vieressä
mahdollisuus luonnon
äärellä oleiluun ja
virkistymiseen

Esteetön pääsy
rauhoittavien maisemien
ääreen

Liikkuminen pyörällä:
tavaroiden säilyttäminen
kuljettamisen sijaan?

Kehittämisen aikataulu

2022-2023
Konseptien kokeilu
käytännössä

*arvio,
raportointi,
kehitä*

2024- 2025
Konseptien
monistaminen
muualle

*arvio,
vertaile,
kehitä*

2026-2030
Arvioitujen
konseptien
jalkautus

seuranta

Lähteet

Painetut lähteet

Gehl J. & Svarre B. 2013. How to study public life. Washington, DC: Island Press.

Gehl J. 2018. Ihmisten kaupunki. Helsinki: Rakennustieto.

Hyysalo S. 2009. Käyttäjä tuotekehityksessä - tieto, tutkimus, menetelmät. Helsinki: Taideteollisen korkeakoulun julkaisu B 97.

Jalkanen, R., Kajaste, T., Kauppinen, T., Pakkala, P. & Rosengren, C. 2017. Kaupunkisuunnittelu ja asuminen. Helsinki: Rakennustieto.

Karjalainen, M. 2002. Uudet kaupunkialueet Suomessa. Teoksessa Karjalainen, M., Koiso-Kanttila, J. (toim.) Moderni Puukaupunki. Puu ja arkkitehtuuri. Tampere: Woodfocus Oy.

Kettunen, P. 2002. Miksi osallistumisesta puhutaan? Osallistumisen kehittäminen suomalaisissa kunnissa. Teoksessa Bäcklund, P., Häkli, J., Schulman, H. (toim.) Osalliset ja osaajat - kansalaiset kaupungin suunnittelussa. Helsinki: Gaudeamus.

Lahden kaupunki. 2022a. Rakennettu kulttuuri- maisema ja luonnonmaisema kohtaavat Lahdessa. Lahden kaupungin kaavoituskatsaus. Lahti: Lahden kaupunki.

Mäenpää, P. & Faehnle, M. 2021. 4.sektori - Kuinka kaupunkiaktivismi haastaa hallinnon, muuttaa markkinat ja laajentaa demokratiaa. Tampere: Vastapaino.

Verkkolähteet

Airas, P. & Saari, H. 2020. Karisto laajenee. Lahden kaupunki. Blogi. Viitattu 9.12.2022. Saatavilla: <https://www.lahti.fi/blogi/karisto-laajenee/>

Airas, P. 2022. Kariston kaavarungon tarkistus Karistonmäen asemakaava. Asukasilta 25.1.2022. Viitattu 2.3.2022. Saatavilla: <https://www.lahti.fi/tiedostot/karistonmaen-asekaavoitus-paivi-aiaras-kariston-kaavailta-25-1-2022/>

Helin, T. 2022. Kariston kaavarunko maiseman lähtökohdat. Asukasilta 25.1.2022. Viitattu 2.3.2022. Saatavilla: <https://www.lahti.fi/tiedostot/kariston-kaavarunko-tuomas-helin-kariston-kaavailta-25-1-2022/>

Ilveskorpi, L., Päivänen, J., Murole, P., Vanhanen, T. & Airas, P. Tiiviin ja matalan asuinalueen suunnittelu ja toteutus – esimerkkinä Lahden Karisto Ympäristöministeriö. Julkaisusarja. Viitattu 9.12.2021. Saatavilla: https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/38414/SY_17_2007.pdf?sequence=7&isAllowed=y

Jarva A. 2021. Näkökulmia kaupunkien sosiaaliseen kestävyYTEEN. Kuntaliitto. Raportti. Viitattu 24.1.2022. Saatavilla: <https://www.kuntaliitto.fi/sites/default/files/media/file/Nakokulmia-kaupunkien-sosiaaliseen-kestavyyteen%20%282%29.pdf>

Lahden kaupunki a. Lahden läntisten osien osayleiskaava. Alueiden nykytilan kuvaukset ja suunnitteluohjeet, lähivirkistysalue. Viitattu: 3.3.2022. Saatavilla: <https://kartta.lahti.fi/docs/Yleiskaava2025/VL38.pdf>

Lahden kaupunki b. Lahden läntisten osien osayleiskaava. Alueiden nykytilan kuvaukset ja suunnitteluohjeet, asuinalue. Viitattu 3.3.2022. Saatavilla: <https://kartta.lahti.fi/docs/Yleiskaava2025/A13.pdf>

Lahden kaupunki. 2020a. Karistonmäen kaavarunkokyselyn tulokset. Viitattu: 3.3.2022. Saatavilla: <https://www.lahti.fi/tiedostot/karistonmaen-kaavarunkokyselyn-tulokset/>

Lahden kaupunki. 2020b. Kooste Kariston asukasillassa 7.12.2020 esitetyistä kommentteista. Viitattu 3.3.2022. Saatavilla: <https://www.lahti.fi/tiedostot/kooste-kariston-asukasillasta-7-12-2020/>

Lahden kaupunki. 2021. Lasten ja nuorten kasvun vastuualueen palveluverkkosuunnitelma 2021. Viitattu 3.3.2022. Saatavilla: https://www.lahti.fi/tiedostot/final_palveluverkkosuunnitelma-2021_19102021/

Lahden kaupunki. 2022a. Osallistava budjetointi. Viitattu 3.3.2022 Saatavilla: <https://www.lahti.fi/kaupunki-ja-paatoksenteko/osbu/>

Lahden kaupunki. 2022b. Yhteenvedot kyselyistä ja asukastilaisuuksista - Kariston kaavailta 25.1.2022. Viitattu 2.3.2022. Saatavilla <https://www.lahti.fi/kaupunki-ja-paatoksenteko/osallistu-ja-vaikuta/yhteenvedot-kyselyista-ja-asukastilaisuuksista/>

Lahden kaupunki. 2022c. Kolava, Kariston itäosien kaavarungon tarkistus. Viitattu: 2.3.2022. Saatavilla: <https://www.lahti.fi/asuminen-ja-ymparisto/kaupunkiympariston-suunnittelu/asemakaavoitus/kaavatyokohteet/kolava-karistonmaen-kaavarunko/>

Lahden kaupunki 2022d. Luonto ja aktiviteetit. Viitattu 3.3.2022. Saatavilla: <https://www.lahti.fi/vapaa-aika/luonto-ja-aktiviteetit/>

Lahden kaupunki 2022e. Frisbeegolfradat. Viitattu 3.3.2022. Saatavilla: <https://www.lahti.fi/vapaa-aika/liikunta-ja-ulkoilu/ulkoliikuntapaikat/frisbeegolfradat/>

Lähdemäki-Pekkinen J. & Vataja K. 2020. Sitran selvityksiä 171. Megatrendit koronan valossa. Sitra. Julkaisusarja. Viitattu 6.3.2022. Saatavilla: <https://media.sitra.fi/2020/10/02085411/megatrendit-koronan-valossa.pdf>

Silvast, M. 2022. Kariston kaavarunko maiseman lähtökohdat. Asukasilta 25.1.2022. Viitattu 2.3.2022. Saatavilla: <https://www.lahti.fi/tiedostot/maiseman-lahtokohdat-maria-silvast-kariston-kaavailta-25-1-2022/>

Spin18 Oy 2022. Tietoa meistä. Viitattu 3.3.2022. Saatavilla: <https://www.discgolfpark.com/fi/discgolfpark/tietoja/>

Lait

Maankäyttö- ja rakennuslaki 132/1999, 1 §. Suomen laki. Viitattu 22.10.2021. Saatavilla: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990132>

Luentomateriaalit

Saari H. 2019. Osallistuminen ja vuorovaikutus suunnittelussa. Luento kaupunkimuotoilun opintojaksolla 14.6.2019.

Vanni L. 2021. Yhteissuunnittelu. Luento kaupunkimuotoilun opintojaksolla 23.9.2021.

Kuvalliset lähteet

Kuviot

Kuvio 1: Wright 2022.

Kuvio 2: Wright 2022.

Kuvio 3: Wright 2022. (Mukailtu Jalkanen ym. 2017)

Kuvio 4: Wright 2022. (Mukailtu Saari H. 2019)

Kuvio 5: Wright 2022. (Mukailtu Arnstein S. 1969.)

Gaber, J. 2019. Building "A Ladder of Citizen Participation" Sherry Arnstein, Citizen Participation, and Model Cities. Artikkel. Viitattu: 3.3.2022. Saatavilla: <https://web-s-ebsohost-com.ezproxy.saimia.fi/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=0&sid=08bc0c22-1a61-49d2-8289-48d8d0b40020%40redis>)

Kuvio 6: Wright 2022. (Mukailtu Westmark E. 2017.

People first approach to planning - tools, methods and impact. Seminaari. Kotka 12.5.2017.)

Kuvio 7: Wright 2022. (Mukailtu Westmark E. 2017.

People first approach to planning - tools, methods and impact. Seminaari. Kotka 12.5.2017.)

Kuvio 8: Wright 2022.

Kuvio 9: Wright 2022. (Mukailtu Gehl 2018)

Kuvio 10: Wright 2022.

Kuvio 11: Wright 2022.

Kuvat

Kuva 1: Wright 2022.

Kuva 2: Wright 2022.

Kuva 3: Wright 2022. (Karttapohja Lahden karttapalvelut 2022.)

Kuva 4: Puustudio, Oulun yliopisto 2002.

Karjalainen M. & Koiso-Kanttila J. (toim.) 2002. Moderni Puukaupunki. Puu ja arkkitehtuuri. Tampere: Woodfocus Oy.)

Kuva 5: Wright 2022. (Mukailtu Ilveskorpi ym. 2007)

Kuva 6: Airas 2022.

Kuva 7: Silvast 2022.

Kuva 8: Lahden kaupunki 2021.

Kuva 9: Wright 2022. (Karttapohja Lahden karttapalvelut 2022.)

Kuva 10: Wright 2021.

Kuva 11: Wright 2022. (Karttapohja Lahden karttapalvelut 2022.)

Kuva 12: Wright 2022. (Mukailtu Lahden kaupunki 2020a.)

Kuva 13: Wright 2022. (Pohjana Lahden kaupunki 2020b)

Kuva 14: Wright 2022.

Kuva 15: Wright 2022. (Karttapohja Lahden karttapalvelut 2022.)

Kuva 16: Moodboard. Wright 2022.

- Tumma rakennus. Lainattu: 5.3.2022 Saatavilla: <https://landinophoto.com/portfolio-items/landscape-design-2/>
- Valkoinen rakennus. Lainattu: 5.3.2022 Saatavilla: <https://visithanko.fi/tuotesivu/bellevue/>

Kuva 17: Moodboard. Wright 2022.

- Puiset kehiot. Lainattu: 5.3.2022. Saatavilla: <https://homesteadandchill.com/how-to-build-a-trellis/>
- Pajupunos. Lainattu: 5.3.2022. Saatavilla: <https://www.themiddle-sizedgarden.co.uk/fences-for-privacy-great-ideas-garden-screening/>
- Betoni-istuimet. Lainattu: 5.3.2022. Saatavilla: <https://wishboneltd.com/site-furnishings/park-benches/item/no-post-jersey-concrete-barrier-bench>
- Tulipaikka. Lainattu 5.3.2022. Saatavilla: <https://robertplumb.com.au/products/molly-meldrum>
- Taso. Lainattu 5.3.2022. Saatavilla: <https://robertplumb.com.au/products/44-side-table?variant=18947319857263>

Kuva 18: Moodboard. Wright 2022.

- Reitti 1. Lainattu 5.3.2022. Saatavilla: <https://www.strongwell.com/case-study-frp-walkway-connects-people-with-nature/>
- Reitti 2. Lainattu 5.3.2022. Saatavilla: <https://hdlajh.com/projects/laurance-s-rockefeller-preserve-interpretive-center>
- Reitti 3. Lainattu 5.3.2022. Saatavilla: <http://www.envirowalkgrating.com>

Kuva 19: Moodboard. Wright 2022.

- Pyörän varjot. Lainattu 6.3.2022. Saatavilla: <https://inhabitat.com/gulskogen-bicycle-hotel-stashes-over-a-hundred-bikes-behind-an-intricate-filigree-facade/gulskogen-bicycle-hotel-by-mmw-architects-6/>
- Pyörän muoto. Lainattu 6.3.2022. Saatavilla: <https://www.designboom.com/architecture/amaylit-dugarte-bicycle-shaped-park-paipa-colombia-02-02-2022/>

Kuva 20: Moodboard. Wright 2022.

- Avoin laatikko. Lainattu 6.3.2022. Saatavilla: <https://www.palletswoodenprojects.com/pallet-ideas/diy-wooden-pallet-storage-box-plans/>
- Laatikko pihassa. Lainattu 6.3.2022. Saatavilla: <https://www.trendhunter.com/trends/bike-locker>

Liitteet

Liite 1. Havaintopäiväkirja

Karisto

Havainnointipäiväkirja
Lokakuu 2021 - helmikuu 2022

Outi Wright

Pvm _____
Klo _____
Sää _____

☐ Lapsi ☐ Nuori ☐ Aikuinen	☐ Ryhmässä ☐ Yksin
--	---

Toiminnot:

Muistiinpanot:

Pvm _____
 Klo _____
 Sää _____

○ Lapsi	Ryhmässä
▲ Nuori	Yksin
□ Aikuinen	

Toiminnot:

Muistuinpanot:

Pvm _____
 Klo _____
 Sää _____

○ Lapsi	Ryhmässä
▲ Nuori	Yksin
□ Aikuinen	

Toiminnot:

Muistuinpanot:

Pvm _____
 Klo _____
 Sää _____

○ Lapsi	Ryhmässä
▲ Nuori	Yksin
□ Aikuinen	

Toiminnot:

Muistiinpanot:

Pvm _____
 Klo _____
 Sää _____

○ Lapsi	Ryhmässä
▲ Nuori	Yksin
□ Aikuinen	

Toiminnot:

Muistiinpanot:

Pvm _____
 Klo _____
 Sää _____

○ Lapsi	Ryhmässä
▲ Nuori	Yksin
□ Aikuinen	

Toiminnot:

Muistiinpanot:

Pvm _____
 Klo _____
 Sää _____

○ Lapsi	Ryhmässä
▲ Nuori	Yksin
□ Aikuinen	

Toiminnot:

Muistiinpanot:

Liite 2. Haastattelukysymykset

Päivi Airas,
kaavoitusarkkitehti, Lahden kaupunki, 13.10.2021

Alueen kaavoitusta koskevat kysymykset:

- Millaista julkista tilaa on kaavailtu Karistoon?
- Mikä vaatii kaavamuutoksen? Esim, asukkailta tuli paljon kommenttia pumptrack-radasta asukasillassa (7.12.2020), vaatisiko sen laatiminen kaavamuutoksen vai riippuuko sijainnista?

Kysymys alueen mielikuvista ja identiteetistä:

- Millaisia mielikuvia Kariston halutaan herättävän?

Asukkaiden osallisuus kaavoituksen tukena:

- Millaisia tarpeita kaavoittajana näet alueella?
- Kuinka voimakkaasti alueen asukkaiden ajatukset ja ehdotukset määrittävät aluetta?

Tulevaisuus:

- Miten tulevaisuutta rakennetaan alueelle?
- Millainen tieto rakentaa sitä?

Satu Parviainen, nuoriso-ohjaaja
Saara Aaltonen, nuorisotyöntekijä,
Tiirismaan peruskoulu
Nuorisotoimi, Lahden kaupunki, 22.10.2021

**Millaista nuoristotoiminta on ollut Kariston alueella?
Miten se tavoittaa nuoria?**

**Tilojen rajallisuus Karistossa – onko muualla alueilla
tilan puutetta nuorille?**

**Millaista nuorisotoiminta on 12-17-vuotiaille? Mitä
siellä tehdään?**

**Käyvätkö karistolaiset nuoret Möysän nuorisoti-
loissa? Käyttävätkö nykyisiä palveluita?**

**Miten nuoret kokevat ohjatun toiminnan? Onko
tullut kommenttia?**

Ennakkoluulot nuorisotoimintaa kohtaan?